

YAŞAM HAKKI İÇİN DEPREME DAYANIKLILIK BAĞLAMINDA İSTANBUL İLÇE BELEDİYELERİNİN STRATEJİK PLANLAMA YAKLAŞIMI

TEMMUZ - 2024

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
ŞEHİRCİLİK UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
FATMA ÖNDER DEPREM ARAŞTIRMALARI GRUBU

Yayına Hazırlayan

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi
Fatma Önder Deprem Araştırmaları Grubu

Koordinatör

Prof. Dr. Murat Cemal Yalçın, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Danışmanlar

Dr. İnan İzci, Argüden Yönetişim Akademisi
Orkun Doğan, Özyeğin Üniversitesi Sürdürülebilirlik Platformu

Veri Analizi ve Görselleştirme

Dr. Özgün Sayın, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Proje Ekibi

Aslıhan Al, Ceyhan Çilgin, Derya İnce, Doğa İlke Parker, Hazal Doğruel, İlyas Seyrek, İrem Sıla Şen, Merve Karadaban, Özge Uzun

Rehber Tasarım

Nilsu Yüksel, MESKEN Şehircilik Danışmanlık ve Araştırma

Katkıda Bulunanlar

Ahmet Alphan Akan, Betül İngin, Dilay Büyükbaş, Ekin Güçlü, E. Eylül Doğan, Ezgi Zeynep Çoşkun, Hilal Dalka, İdil Özer, İrem Ceylan, Mujesira Baković Ergün, Ferhat Can Özkan, Gizem Sevin, Kaan Çeltik, Nida Kara, Nuray Tepebaş, Seda Topçu, Sena Karahan, Selen Oğuz, Sıla Orgün, Uğur Tan Özsümer, Yasemin Bahçekapılı, Yağmur Yongacı, Zülal Çayır

e-ISBN: 978-625-7758-37-6

Kurum Dizin:922

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi, üniversite bünyesinde şehircilik ve genel yerleşim alanlarında akademik araştırmalar yapma, projeler üretme ve uygulama konusunda taahhütte bulunan bir akademik birimdir.

SUNUŞ

Fatma Önder Özşeker, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde, Şehircilik doktora programında doktorasını tamamladıktan yaklaşık 1,5 sene sonra Şubat 2023 depremlerinde hayatını kaybetti ve bunun sebebi içinde yaşadığımız şehirlerin depreme dayanıklı olmamasıydı.

Bu bilgi ve isyanla, depremin ve kaybettiklerimizin unutulmaması için, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde meslektaşımız ve arkadaşımız Fatma'nın anısına Fatma Önder Deprem Araştırmaları Grubunu gönüllü çalışma esasıyla kurduk. Bu bağlamda bir araya gelen öğretim elemanları, öğrenciler ve uzmanlar ile birlikte depreme ilişkin çeşitli çalışmalar yürütmeye başladık ve onlardan birisi olan bu çalışma ile deprem riski yüksek olan İstanbul'da ilçe belediyelerini mercek altına aldık. İstanbul'daki ilçe belediyelerinin (2020-2024 dönemi) stratejik planlarını **deprem ve dayanıklılık bakış açısıyla** inceledik, bilimsel bir yaklaşımla ve titizlikle değerlendirdik. Bu kapsamda, belediyelerin deprem ve dayanıklılık bağlamındaki yetki ve sorumluluk yaklaşımlarını, belediye başkanlarının deprem ve dayanıklılığa yönelik söylemlerini ve liderlik vizyonlarını, kurumsal yapının idari ve mali kapasitesini, katılımcılık ve işbirlikleri üzerinden stratejik plan hazırlama sürecini, planların deprem ve dayanıklılıkla ilişkili içeriklerini ve bütçe yönetimlerine dair yaklaşımlarını veri temelli olarak ele aldık. Tespitlerimizi öncelikle ilgili ilçe belediye yönetimleri ve tüm İstanbullularla paylaşmayı, iyileştirme için çeşitli öneriler ortaya koymayı ve ayrıca belediyelerin afet yönetimine dair tespit edilen iyi uygulamalarının altını çizmeyi hedefledik.

İstanbul'da ilçe belediyelerinin 2024 yerel seçimlerinden sonra hazırladıkları stratejik planların afet riskine karşı **yaşam hakkını korumak** için daha **bütüncül, katılımcı ve bilimsel** olmasına katkı vermeyi hedeflediğimiz bu çalışma ile ilçe belediyelerinin stratejik planlarıyla birlikte bütüncül risk azaltımı ve afet yönetimine yönelik çabalarının da kalitesini ve bütçe miktarını artırmak suretiyle başta İstanbul olmak üzere ülke genelinde afet risklerine karşı şehirlerin dayanıklı olmasına destek vermeyi öngördük.

Afetlere karşı kentsel dayanıklılık hedefiyle ve katılımcı bir yaklaşımla hazırlanacak stratejik planlar, ilçe düzeyinde afet risklerinin daha net belirlenmesinin, bütüncül afet yönetim yaklaşım ve kurumsallığının belediye nezdinde geliştirilmesinin ve belediyenin tüm faaliyet ve yatırım programlarının bu çerçevede oluşturulabilmesinin ilk adımı ve dayanağı olacaktır. Dileğimiz bu çalışmanın gelecekte yaşanacak depremlerde insan hayatının ve şehirlerin korunmasında olumlu etkisi olmasıdır.

Prof. Dr. Murat Cemal Yalçınan
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

İçindekiler

1	GİRİŞ	5
2	DEPREM GERÇEĞİ, DAYANIKLI ŞEHİRLER VE STRATEJİK PLANLAMANIN ÖNEMİ	7
	2.1 Belediyelerde Stratejik Planlamanın Önemi	8
	2.2 Sürekli Bir Afet Riski Olarak Deprem	9
	2.3 Bir Yaşam Hakkı Olarak Depreme Dayanıklı Şehirler	10
3	ARAŞTIRMA YAKLAŞIMI VE YÖNTEMİ	13
	3.1 Tema ve Göstergeler	13
	3.2 Veri Toplama ve Analiz	14
	3.3 Mevcut Risk Düzeyi ve Yerleşim Analizi	14
4	İSTANBUL İLÇE BELEDİYELERİNİN STRATEJİK PLANLARINDA DEPREM VE DAYANIKLILIK ARAŞTIRMASI	17
	4.1 Yetki ve Sorumluluk Anlayışı	18
	4.2 Mevcut Durum Analizi	20
	4.3 Söylem ve Yaklaşım	21
	4.4 Stratejik Amaç ve Hedefler	23
	4.5 Katılımcılık ve İş Birlikleri	25
	4.6 İdari ve Mali Kapasite	27
	4.6.1 Kurumsal Kapasite ve Organizasyon	27
	4.6.2 Bütçe ve Kaynak Tahsis	29
5	TESPİT VE ÖNERİLER	31
6	SONUÇ	34
7	EKLER	36
8	KAYNAKÇA	42

1. GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 5. Maddesi gereği devletin asli ve öncelikli görevi, yurttaşların can ve mal güvenliğini sağlamaktır. Yine Anayasanın ilgili maddelerinde yurttaşların temel hak ve hürriyetleri (Madde 12), kişi ve konut dokunulmazlığı (Madde 17 ve Madde 21), sağlıklı bir çevrede yaşama ve konuta erişme hakkı (Madde 56 ve Madde 57) açıkça belirtilmiş, bu hakların kullanılmasında devlete düşen görev ve sorumluluklar tanımlanmıştır. Devletin yurttaşların yaşam hakkını koruma görevi ve yurttaşların da kendi yaşam hakkına sahip çıkma hakkı asli ve önceliklidir. Belediyeler ise yerel ortak ihtiyaçları gidermek üzere kurulmuş siyasi, idari ve mali açıdan özerk kamu kurumlarıdır. Meşruiyet, yetki ve kaynaklarını devletin asli varlık nedeni ve sorumluluğundan alır. Bu nedenle, her belediye öncelikli olarak kendi yetki alanında olan insan ve diğer canlıların varlıklarını korumakla sorumludur. Bu sorumluluk yerel demokrasi ve siyasi temsil gerekçeleriyle idari yetkilerin üzerinde ve ötesinde bir önem taşır.

Deprem gibi doğa olayları gerekli tedbirler alınmadığında insanların can ve mal kayıplarına yol açan doğal afetlere dönüşür. Bu nedenle, yaşam hakkının korunması depremlerin yol açabileceği olası afet risklerini tanımlamayı ve bunlara uygun etkin tedbirler alınmasını gerektirir. Bunun sağlanması ise öncelikli olarak toplum adına kamu yararını korumak ve güçlendirmekle sorumlu olan kamu kurumlarının görevidir. Her kamu kurumu kendi varlığı, rolü ve faaliyetlerinde öncelikle yurttaşların yaşam hakkını gözetmekle mükelleftir. Belediyeler de kendi yetki, sorumluluk ve görevleri kapsamında bu önceliği gözetmeli ve politikalarını buna göre geliştirmelidir.

Belediyelerin kendi yetki ve kaynakları ile mahalli müşterek afet risklerini belirlemesi ve gerekli tedbirlerin alınması için stratejik plan ve bütçe hazırlama sürecinde bu konuya öncelik vermeleri beklenir. Stratejik planlar ve bütçeler, belediyelerin beş yıl süresince yapacağı faaliyetleri, yatırımları ve sunacağı hizmetleri tayin eden en önemli politika araçlarıdır. Plan ve bütçelerin yaşam hakkını merkeze alarak, afetlere dayanıklı şehirler inşa etmeyi gözeterek

ve katılımcı biçimde hazırlanması hayati önem taşır. Dayanıklılık tüm yatırım ve faaliyetlerin altında duran zemin olmadığı takdirde yapılan tüm çalışmalar ve harcamalar risk altında olacaktır. Ayrıca, belediyelerin idari yapılanması, uzman istihdamı ve paydaş ilişkilerinde de dayanıklılık gözetildiğinde söz konusu plan ve bütçeler öngörülen sonuçları üretecektir.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi (MSGSU-ŞUAM) öncülüğünde bir grup araştırmacı olarak belediyelerin yaşam hakkını koruma ve depremlere yönelik yaklaşımlarını değerlendirmek için bir araştırma gerçekleştirildi. Bu çalışmada örneklem olarak İstanbul'da bulunan 39 ilçe belediyesinin 37 tanesi referans alındı. İki belediye (Adalar ve Şile) mevzuat gereği stratejik plan hazırlamadan sorumlu olmadığı için kapsam dışında bırakıldı. Araştırma kapsamı ve yönteminde temel veri kaynağı ilçe belediyeleri tarafından hazırlanan 2020-2024 Stratejik Planları olarak belirlendi. Planlarda belediyelerin depreme bağlı afet riskine **nasıl yaklaşıldığı** odak alınarak incelendi. Yapılan araştırma ile belediyelerin yurttaşların yaşam hakkını koruma yönünde depremin yol açacağı afet risklerine **ne oranda duyarlı** ve **sorumlu** yaklaştığı veriler ışığında değerlendirmek amaçlandı. Elde edilen araştırma sonuçlarına dayanarak belediyelerin asli sorumluluğunu yerine getirmek konusunda **nasıl daha iyi olabileceğini tespit etmek** ve buna yönelik **iyileştirme önerileri** sunmak hedeflendi. Nihai olarak, bu raporda sunulan gelişim önerileri ile belediyelerin söz konusu alanda yaklaşım ve politikalarını güçlendirmelerine destek olunması amaçlandı.

Bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturan 2023 Kahramanmaraş Depremleri, Türkiye'nin bir deprem ülkesi olduğunu ve Türkiye'deki şehirlerin deprem gerçeğine rağmen depreme hazırlıksız ve dayanıksız olduğu gerçeğini bir kez daha gösterdi. Kahramanmaraş Depremlerinin öncesinde dikkate alınmayan uyarılardan ve sonrasında depremin neden olduğu sonuçlardan ders çıkararak şehirlerin depreme dayanıklı hale getirilmesinde yerel yönetimlerin görevlerine vurgu yapmayı amaçlayan bu

çalışmada 1999 yılında yaşanan Büyük Marmara Depreminin ardından sıklıkla vurgulandığı üzere ciddi bir deprem riski ile karşı karşıya olan İstanbul İlçeleri tarafından hazırlanan 2020-2024 Stratejik Planları incelendi. Araştırmanın tarihi, amacına uygun olarak 31 Mart 2024 tarihinde yapılan yerel seçimlerin ardından belediyelerin hazırlamakla yükümlü oldukları 2025-2029 Stratejik Planlarını katkı sağlamayı göz önünde tutarak belirlendi. Araştırma sonuçlarının Ekim 2024 ayına kadar hazırlanacak stratejik planlarda belediyelerin siyasi ve idari karar alıcılarının depreme bağlı afet risklerini daha fazla önemli ve öncelikli görmelerine katkı vermeleri ümit edildi. İstanbul ölçeğinde yapılan bu çalışmanın Türkiye'nin farklı şehirlerinde faaliyet yürüten ilçe belediyeleri için de ilgili ve anlamlı olacağı düşünüldü.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

2. Deprem Gerçeği, Dayanıklı Şehirler ve Stratejik Planlamanın Önemi

Afetler, kalkınma yolunda ciddi engeller oluşturur ve toplumların yaşamlarını köklü bir şekilde değiştirir. Deprem gibi doğal afetler, sadece fiziksel yapıları değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal yapıları da derinden etkiler. Bu nedenle, afetlerin etkilerini azaltmak ve dayanıklılığı artırmak, sürdürülebilir kalkınmanın temel taşları arasında sayılır. Bu tespitlerden hareketle, Birleşmiş Milletler (BM) sürdürülebilir kalkınma vizyon ve amaçlarında dayanıklı şehirlerin inşa edilmesini küresel bir öncelik ve amaç olarak gerekli görmüş, buna uygun olarak, Türkiye de 2024-2028 Ulusal Kalkınma Vizyonu'nda şehirlerin dayanıklı kılınmasını bir öncelik olarak tanımlamıştır.

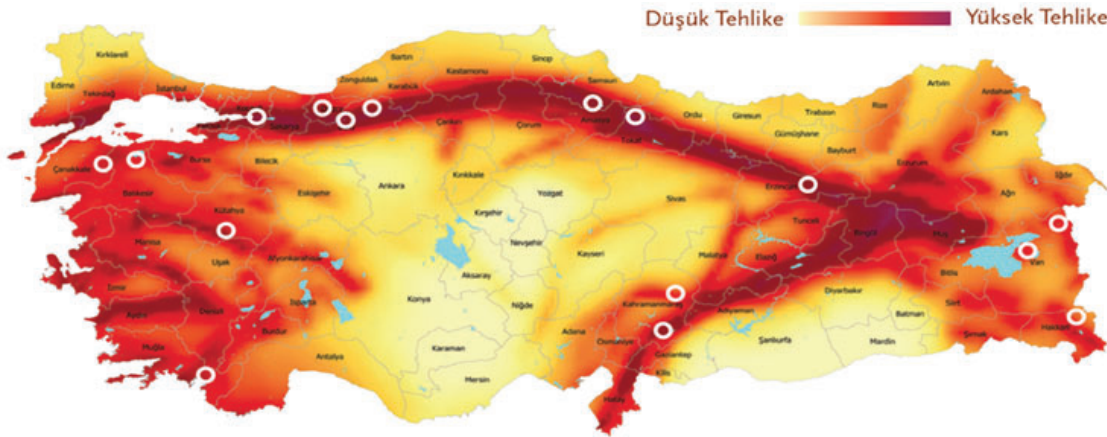
Deprem fay hatlarının yoğun ve etkin olduğu bir ülkede yaşıyoruz. Geçen yüzyıl içinde Türkiye'de 7 Richter ölçeği büyüklüğü veya üstünde toplam 16 deprem gerçekleşti (Şekil 1).

Bu depremler sonucunda, çok sayıda insan hayatını kaybetti ve yaralandı. İnsan yerleşimleri için de yalnızca fiziki yapı açısından değil sosyal ve ekonomik ilişkiler bağlamında da onarılması güç zararlar oluştu.

Bu depremlerin en büyükleri yakın dönemde gerçekleşti. 17 Ağustos 1999'da Gölcük merkezli yaşanan deprem bir afete dönüştü ve Meclis Araştırma Raporuna göre 18.373 kişinin hayatını kaybetmesine ve 48.901 kişinin de yaralanmasına yol açtı [1]. Bu afetten 24 yıl sonra, Şubat 2023'de Türkiye'de Kahramanmaraş merkezli yaşanan 7,7 ve 7,6 Richter büyüklüğündeki iki deprem sonucunda Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elâzığ, Gaziantep, Hatay, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa şehirlerini kapsayan bölgesel düzeyde bir afet meydana geldi. Yine resmi rakamlara göre, 50.783 kişi hayatını kaybetti ve 107.204 kişi yaralandı [1].

Şekil 1. Türkiye'de son 100 yılda Meydana Gelen 7 ve Üzeri Büyüklükteki Depremler

Türkiye'de Son 100 Yılda Meydana Gelen 7 ve Üzeri Büyüklükteki Depremler

7,9 1939 Erzincan	7,9 1976 Van, Çaldıran	7,9 1944 Bolu, Gerede	7,9 1957 Bolu, Abant
7,9 1999 Kocaeli, Gölcük	7,9 1999 Düzce	7,9 1953 Çanakkale, Yenice	7,9 1957 Muğla, Fethiye
7,9 2023 Kahramanmaraş, Pazarcık	7,9 1930 Hakkari	7,9 1970 Kütahya, Gediz	7,9 1942 Tokat, Erbaa
7,9 2023 Kahramanmaraş, Elbistan	7,9 1943 Samsun, Ladik	7,9 2011 Van	7,9 1964 Balıkesir, Manyas

Kaynak: AFAD, Kandilli Rasathanesi

[1] <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmob-6-subat-depremleri-8-ay-degerlendirme-raporu-yayimlandi>

Bu acı sonuçlardan ders çıkarmadan insan yaşamını, diğer canlıları, şehirlerin doğal, tarihi ve kültürel yapılarını, fiziki mekan kurgularını ve sosyal ve ekonomik ilişkilerini korumaktan bahsetmek mümkün değil. Yaşanan afetlerden çıkarılacak derslerin kamu politika ve uygulamalarına dönüşmesiyle gerekli tedbirler alınıp riskler azaltılabilir. Yaklaşmakta olan Marmara Depremi başta İstanbul olmak üzere birçok şehri tehdit ederken bu politika ve uygulamalar her kademede kamu kurumunun öncelikli hedefi olmalıdır.

Yerel yönetimler en başta siyasi kurumlardır. Mahalli ölçekte (mahalle, ilçe ve il düzeyinde) yaşayanların siyasi temsilciler eliyle kendi sorun, ihtiyaç ve taleplerini yönetmesini sağlamak üzere kurulmuştur. Bu nedenle idari ve mali yetkilerinin sınırlarına rağmen yerel ihtiyaç, talep ve beklentileri karşılamak ile sorumludurlar. Ülkemizde en yaygın yerel yönetim birimi belediyelerdir. Mevzuata göre, doğrudan merkezi yönetime tahsis edilmiş alanlar dışında, her alanda yerel ve müşterek meselelerin öncelikli muhattaplarıdır.

Deprem gibi doğa olayları yerel düzeyde herkesi tehdit eden müşterek risklerdir. Bu açıdan bakıldığında yerel müşterek ihtiyaçların başında dayanıklılığın artırılması ve yaşam hakkının korunması gelir. İnsanların yaşamlarını ve maddi varlıklarını tehdit eden en büyük olaylar ise bu tarz risklerin afete dönüşmesidir. Belediye başkanları ve meclis üyeleri bu riskleri azaltmayı öncelikli mesele haline getirdikleri oranda yurttaşlarına karşı duyarlı ve sorumlu davranmış olacaktırlar. Bu yaklaşımı yönetme vizyonları, kararları ve faaliyetlerine yansıttıkları düzeyde de bu görevi yerine getirebilecekleri öngörülebilir. Yetki ve kaynaklarının yetersiz kaldığı durumlarda ise seçilmiş temsilciler olarak, bu riskleri kamuoyunun ve diğer yetkili mercilerin gündemine taşımaları ve çözüm için çaba göstermeleri beklenir. Elbette, öncelikle kendi yetki, kaynak ve kapasitelerini azami şekilde kullanmaları beklenir ve bunun için de en başta stratejik planlama ve bütçe süreçlerinin söz konusu risklerin azaltımı ve dayanıklılığın artırılması hedeflerine göre geliştirmek gerekir.

2.1 Belediyelerde Stratejik Planlamanın Önemi

Belediye kanunu gereği, her belediye başkanı ve meclis üyesi kurumlarını stratejik plan aracılığıyla yönetmekle sorumlu kılınmıştır. Stratejik Planlar, ana politika belgesi olarak hem siyasi hem idari hem de mali olarak beş yıllık döneme dair ana kararları yansıtır. Stratejik plan, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanunu'nda, "kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan" olarak tanımlanır. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın 2019 yılında yayınladığı Belediyeler için Stratejik Plan Hazırlama Rehberi ise belediyelerde stratejik planlamayı şöyle açıklar:

"Şehir halkının yaşam kalitesini etkileyen ve etkilemesi muhtemel koşulların anlaşılması; şehrin gelecekte ulaşmak istediği konum konusunda ortak bir anlayış ve mümkün olduğunca geniş bir uzlaşma sağlanması; bu konuma ulaşmak için belediyenin kaynaklarını etkin bir şekilde kullanma yollarını arayarak ne yapması ve nasıl bir kurum olması gerektiğini tanımlayan sistematik bir süreçtir."

13/07/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre nüfusu 50.000'den fazla olan tüm belediyeler stratejik plan hazırlamakla yükümlüdür.

İyi hazırlanmış stratejik planlar belediyelerin daha bütüncül, kapsayıcı ve etkili çözümler üretmesine hizmet eder. Bu çerçevede, afet risklerini belirlemeleri, bunların azaltılması için gerekli tedbirleri almaları ve bu risklerin gerçekleşmesi durumunda etkin acil müdahale kapasitesini sağlamaları beklenir.

Stratejik planlar yerel seçimleri takip eden altı ay içerisinde hazırlanmalı ve meclis tarafından onaylanarak hayata geçirilmelidir. Planların hazırlanma sürecinin niteliği içeriğinin kalitesini ve belediye faaliyetlerinin sonuçlarını doğrudan etkiler. Belediye başkan ve meclis üyeleri belediyenin;

- Misyon, vizyon ve yönetim ilkelerini,
- İlçenin mevcut durum analizini,
- Görev, sorumluluk ve faaliyetlerinin kapsamını,
- Stratejik amaç ve hedeflerini,
- Hedeflere ulaşmak için öngörülen faaliyet ve yatırımları,
- Bunların yürütülmesinde asli ve tamamlayıcı birimleri,
- İzleme ve değerlendirme için kilit performans ölçütlerini,
- Ve genel yönetim giderlerini karşılamak için gerekli bütçeyi bu planlar dahilinde belirler ve onaylar.

Belediye bürokrasisi kendi hedef ve faaliyetlerini söz konusu çerçeve ve içerik üzerinde tayin ederler. Ayrıca, Sayıştay idari ve mali denetimi bu planları referans alarak gerçekleştirirler. Kısacası, yaşam hakkını korumak için yerelin depreme bağlı afet risklerine karşı dayanıklı kılınmasında stratejik planlar temel yaklaşım ve faaliyetleri tayin etmesi açısından büyük önem taşır.

Afetler, sadece ani fiziksel hasarlar yaratmakla kalmaz, aynı zamanda uzun vadeli sosyal ve ekonomik etkiler de doğurur ve yaşam hakkını bir bütün olarak tehdit eder. Bu nedenle, öncelikle afetselliği göz önünde bulundurarak afet risklerini tespit etmeyi hedefleyen ve sonrasında geliştirdiği faaliyetler ve ayırdığı bütçe imkanlarıyla dayanıklılığı bütüncül ve kapsayıcı şekilde sağlamayı amaçlayan stratejik bir planın hazırlanması kritik öneme sahiptir. Böyle bir plan, afet öncesi, sırası ve sonrasına dair afet risk azaltma, acil müdahale, iyileşme ve esenlik sağlamaya yönelik politikaları içermelidir.

Bir belediyenin deprem afet riskine karşı yaklaşımını anlayabilmek için stratejik plan önemli bir değerlendirme aracı olarak kullanılabilir. Her belediyenin kendi yerel koşulları, riskleri ve kurumsal yapısı farklı olduğu için farklı yerlerdeki farklı yaklaşımları performans çerçevesinde değerlendirmek kolay

olmayacaktır. Bu çerçevede en doğru değerlendirmeyi yerel uzmanlar, sivil aktörler ve meslek kuruluşları yapabilir. Ancak, bir belediyenin **yaklaşım kalitesi** kıyaslanabilir nitelik taşır. Belediyelerin stratejik planları başta olmak üzere, bu planlarda yer alan hedefleri gerçekleştirmeyi sağlayacak teşkilat yapılanmaları, paydaş işbirlikleri ve uzman istihdamları kıyaslamaya elverişli asgari kriterleri sunar.

2.2 Sürekli Bir Afet Riski Olarak Deprem

Şehirlerde yaşayan nüfus, hızlı bir şekilde artmaya devam ediyor. Artan nüfus yeni ihtiyaçları ve beraberinde yeni sorunları getiriyor. Şehirlerin kontrolsüz ve plansız gelişimi, yeni yapılaşma alanları oluşturmak adına doğal alanlara yapılan müdahaleler dünyanın ekosistemine büyük ölçüde zararlar veriyor. Ekolojik yapıya yapılan bu müdahaleler hem doğal çevre hem de bu yaşam alanlarını paylaşan tüm canlılar için başta afet riski olmak üzere çeşitli riskler ortaya çıkarıyor.

Birleşmiş Milletlere göre afet, *“insanlar için can, fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara neden olan, normal yaşamı durdurarak veya kesintiye uğratarak toplumları etkileyen ve yerel imkânlar ile baş edilemeyen her türlü doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylar”* olarak tanımlanıyor (United Nations, 1992). Afetler, kaynaklarına göre doğal afetler ve teknolojik/insan kaynaklı afetler olmak üzere iki ana başlık altında toplanıyor.

Doğal afetler deprem, yangın, sel, heyelan, çığ, kuraklık, fırtına, dolu, hortum ve tsunami gibi oluşum gerekçesi değiştirilemeyen ve oluşumu engellenemeyen jeolojik, meteorolojik, hidrolojik, klimatolojik, biyolojik tehlikelerden kaynaklanan doğa olaylarının sonuçlarıdır (AFAD, 2024). Teknolojik/insan kaynaklı afetler ise “insan faaliyetleri ya da doğa kaynaklı afetlerin tetiklemesi sonucunda oluşan endüstriyel, maden, nükleer ve ulaşım kazaları, kritik yapılara yönelik tehditler, siber tehlikeler, büyük yangınlar, terörizm (kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer tehditler) ile çevresel tehlikeler gibi can kaybına, hastalıklara, sosyal, ekonomik ve çevresel bozulmalara neden olan

afetler ya da acil durumlar” olarak tanımlanıyor (AFAD, 2024). Teknolojik/insan kaynaklı afetler yaşanan doğal afetlerin etkisiyle de meydana gelebiliyor.

Türkiye doğal afet riski oldukça yüksek bir ülke ve yapılan bir araştırmaya göre Türkiye’de doğal afet sebebiyle meydana gelen hasarların %66’sı deprem, %15’i sel, %10’u toprak kayması, %7’si kaya düşmesi ve %2’si de meteorolojik olaylar sonucunda meydana geliyor (Genç, 2007). Türkiye’de yaşanan doğal afetler içerisinde en sık meydana gelen, en çok hasar veren ve yıkıcı etkisi en yüksek olan doğal afet nedeni depremler. Ülkenin yaklaşık olarak yarısı 1. derece deprem bölgesinde yer alıyor (Özşahin, 2013). Diğer bölgeler de farklı düzeylerde deprem riskiyle karşı karşıyadır.

Türkiye’de tarih boyunca birçok deprem meydana geldi. 1939 yılında meydana gelen 7,9 büyüklüğündeki Erzincan depreminden günümüze kadar 7 büyüklüğünün üzerinde toplam 16 deprem yaşandı[2] ve bu depremler insan yerleşimlerine etkileri itibarıyla daima afet özellikleri gösterdi. Deprem yaşanan şehirlerde kimi zaman görece küçük can ve mal kaybı yaşansa da çoğu zaman hasar çok daha büyük olmuş, Şubat 2023 depremlerinde olduğu gibi bazen şehirler neredeyse tamamen yıkılmıştır. Türkiye gibi deprem riskinin yüksek olduğu ülkelerde deprem gerçeğinin göz ardı edilmemesi ve doğa olaylarının afetlere dönüşmemesi için önlemler alınması herkesin katılacağı tespitlerdir.

Meydana gelen doğa olaylarının afete dönüşmesinde coğrafi, jeolojik vb. doğal özelliklerin etkisi olduğu kadar insan eliyle gerçekleşen kentleşmenin yapısal özellikleri ve bu bağlamda özellikle doğal alanlara yapılan müdahaleler, jeolojik olarak yerleşime uygun olmayan alanların yerleşime açılması, imar mevzuatına aykırı gerçekleşen yapılaşmalar ve ilgili yasaların uygulayıcı gücünün yetersizliği gibi temel sorunların etkisi oldukça fazladır. Gündelik yaşantımızı derinden etkileyen deprem, sel, tsunami gibi doğa olaylarının meydana gelmesi engellenemese de bu olayların afete dönüşme ihtimalini azaltacak önlemlerin neler olduğu bilinmektedir. Alınacak bu önlemler ve yapılacak düzenlemeler ile beraber doğa olaylarının afete dönüşmesini

engellemek ve meydana gelecek yıkımı azaltmak mümkündür. Dolayısıyla, dayanıklı şehirler yaratarak afetlere karşı dayanıklılığı yüksek, güvenli yaşam alanları oluşturmak ertelenemeyecek bir önceliktir. Yaşam hakkını sağlamaya ilaveten kalkınma ve yaşam kalitesinin sağlanmasında da dayanıklılık bir ön koşul olarak ele alınmalıdır.

2.3 Bir Yaşam Hakkı Olarak Depreme Dayanıklı Şehirler

İnsan biyolojik (beden), psikolojik (benlik) ve sosyal (değer) boyutları içeren bir varlıktır. Kişinin varoluşu ilk olarak biyolojik bir organizma olarak bedeninin zararlı veya ölümcül risklere karşı korunması ile sağlanabilir. Bunun için gerekli koşulların sağlanması ise yaşama hakkıyla ilgilidir. Yaşama hakkı hukuki olarak doğrudan tanımlanmasa da (Çiftçiöğlu 2013), gerek Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Konseyi’nin temel İnsan Hakları Sözleşmelerinde gerekse de Anayasa’nın 17. Maddesinde belirtilerek güvence altına alınmıştır. En basit biçimde, bir kişinin fiziksel ve psikolojik olarak varlığını korumak ve sürdürmek hakkına işaret eder. İnsanlık ve uluslararası kuruluşlar (BM gibi) nezdinde devletlerin bu hakkı sunması ve koruması temel meşruiyet nedenleridir. Bu nedenle devletin yurttaşlarının yaşamlarını ayırım gözetmeksizin koruması temel ve asli görevidir.

Dayanıklılık kavramı birçok disiplini ve konu başlığını kesen, geniş kapsamlı bir kavramdır (Alexander, 2013). Kavramın ekoloji alanında kullanımı Crawford Stanley Holling tarafından ekolojik sistemlerin yapı ve işlevlerdeki değişim modellerini tanımlamak amacıyla geliştirilmiştir. Holling’e (1973) göre dayanıklılık kavramı bir sistemin değişim ve bozulmalara karşı baş edebilme ve üstesinden gelebilme yeteneğini tanımlamaktadır. Bu açıdan esneyen ama kırılmayan bir niteliğe işaret eder. Afet risk azaltımı amacıyla dayanıklılık kavramı ilk kez 1981 yılında Timmerman tarafından tanımlanmış ve sistemin tehlikeleri absorbe etme ve kendini iyileştirebilme kapasitesi olarak açıklanmıştır (aktaran Yüksel ve Karaçor, 2021). Özellikle 2000’li yıllardan sonra afet risklerini azaltmak amacıyla hazırlanan ya da uygulanan politikalarda dayanıklılık vurgusu daha fazla yapılmış ve kavram literatürde disiplinlerarası bir

[2]<http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/deprem-bilgileri/buyuk-depremler/>

yer edinmiştir. Dayanıklılık kavramının güncel ve en önemli kullanım alanlarından bir tanesi şehirlerdir. Zaman içerisinde özellikle iklim değişikliğinin etkilerinin ortaya çıkması ile beraber şehirlerin karşı karşıya kaldığı sorunlar artmıştır. Bu sorunlardan başlıcaları afet risklerinin artması ve özellikle şehirlerde yıkıcı sonuçlar doğurması, plansız kentleşme alanlarının genişlemesi, güvenli ve sağlıklı şehir mekanlarına erişimin güçleşmesidir. Şehirlerin karşı karşıya kaldığı bu sorunlara çözüm arayışlarına girilmesi ile dayanıklılık kavramı şehir planlama alanında da ön plana çıkmış ve dayanıklı şehir tartışmaları ortaya çıkmaya başlamıştır. Kentsel dayanıklılık kavramı, zaman içerisinde şehir planlama alanının en önemli gündem maddelerinden birisi haline gelmiştir (Meerow vd., 2016).

Şehirler içerisinde barındırdıkları çok çeşitli ekonomik faaliyetler ve sosyo-kültürel yapıları başta olmak üzere nüfus yoğunlukları, gelişmiş altyapı sistemleri gibi özellikleri ve kendine özgü yapıları üzerinden kentlilere sundukları imkanlar ile zaman içerisinde birer çekim merkezine dönüşmüştür (Tezer, 2012). Şehirleri çekim merkezi haline gelmesiyle artan nüfus ve ihtiyaçların yanı sıra sosyo-ekonomik eşitsizlikler (gelir eşitsizliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliği vb.), hızlı ve düzensiz kentleşme, riskli yapı stoku, doğal kaynaklı tehlikeler (deprem, sel, su baskını, salgınlar vb.) ve yürütülen yanlış politikalar şehirlerin kırılganlığını artıran başlıca etkenlerdendir. Şehirler her ne kadar kırılganlıkların, eşitsizliklerin ve çeşitli risklerin yoğun olarak gözlemlendiği mekanlar haline dönüşse de güvenli, sağlıklı, erişilebilir, eşit ve dayanıklı şehirlerde yaşamak her bireyin en temel hakkıdır.

Kentsel dayanıklılık; kentsel sistemlerin ve bu sistemi meydana getiren tüm sosyo-ekolojik ve sosyo-teknik ağların zamansal ve mekânsal ölçeklerde karşılaştıkları sorunlar karşısında istenen işlevlerini sürdürme veya hızlı şekilde geri dönme, değişime uyum sağlama ve mevcut durumda ya da gelecekteki uyum kapasitesini hızlı bir şekilde dönüştürme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Meerow vd., 2016). Kentsel dayanıklılık, mevcut sorunlar ve olumsuzluklarla başa çıkmanın yanı sıra gelecekte karşılaşılabilecek olası tehditlerin üstesinden gelmeyi ve şehirde her yönüyle bir düzen

sağlamayı da içerir (Yaman Galantini, 2018). Kentsel dayanıklılık kavramı ilk olarak 2007 yılında "Dayanıklılık İttifakı" (Resilience Alliance) çalışmalarında tanımlandı. Bu genel tanımda kentsel dayanıklılık kavramının metabolik akışlar, yönetim ilişkileri, sosyal dinamikler ve yapı çevre olmak üzere birbirleriyle ilişkili dört temel temanın kesişimi sonucunda ortaya çıktığı belirtildi (Bektaş, 2022). Kavram, ortaya çıktığı günden itibaren literatürde önemli bir yere sahip oldu ve zamanla şehir planlama alanının en temel araştırma alanlarından bir tanesi haline dönüştü.

Kentsel dayanıklılık üzerine yapılan araştırmaların, çalışmaların, hazırlanan raporların ve düzenlenen çeşitli konferansların en önemli konularından bir tanesi kentlerin dayanıklılığının ölçülmesi oldu. Dayanıklı şehrin nasıl olması gerektiği, bu dayanıklılığın nasıl sağlanacağı ya da ölçülebileceği üzerine çeşitli görüşler geliştirildi. Yapılan her çalışmada farklı ele alış biçimleri, ön plana çıkarılan farklı göstergeler vardı. Bu farklılaşmanın temel nedeni ise çok boyutlu yapıya sahip olan şehirlerin dayanıklılığının sağlanmasının da çok boyutlu olmasıydı. Literatür incelendiğinde, kentsel dayanıklılığın ekonomik, ekolojik, sosyal, fiziksel/mekânsal ve yasal/yönetimsel dayanıklılık olmak üzere beş boyutta ele alındığı görülmektedir (Yaman Galantini, 2018). Galantini'ye göre bir şehrin ekonomik dayanıklılığı finansal hizmetlerine, sektör-istihdam-hizmetlerine, endüstriyel üretimine, makroekonomik istikrarına ve mikro ekonomik piyasa verimliliğinin detaylı incelenmesine bağlıdır. Ekolojik dayanıklılık ise su kalitesi, hava kalitesi, toprak kalitesi, biyoçeşitlilik, biyokütle, doğal kaynaklar, kimyasalların dağılımı, iklim değişikliği ve çevresel değişkenlik/tür zenginliği göstergeleri ile okunabilir (Yaman Galantini, 2018). Diğer yandan, sosyal dayanıklılık göstergeleri kendi içerisinde yayılım ve yoğunluğun, bileşenlerin ve sosyo-ekonomik yapının ele alındığı nüfus ve demografi; kolektif eylem ve karar verme, kamusal fayda ve güçlendirme, yaşam tarzının ele alındığı yaşam tarzı ve topluluk yetkinliği ve de sosyal/kültürel sermaye olarak üç başlık altında incelenir. Fiziksel/mekânsal dayanıklılık boyutunda fonksiyonlar, altyapı ve arazi kullanım ele alınır. Kentsel dayanıklılığın beşinci ve son boyutu olarak ise yasal/yönetimsel dayanıklılık

göstergelerine yer verilir. Yasal/yönetmelik göstergeler ise devlet hizmetleri ve idari hizmetler olarak iki başlık altında incelenir (Yaman Galantini, 2018).

Kamu yönetiminin bir bileşeni olan belediyelerin afet riskine dayanıklılık yaklaşımları bu kapsamda ele almak mümkündür. Nihai olarak diğer tüm boyutlar üzerinde belirleyici olan boyut yasal ve yönetmelik olandır. Bu çalışma da belediyeleri birer devlet kurumu olarak yasal ve yönetmelik açıdan dayanıklılığa nasıl yaklaştıklarını ölçmek üzere gerçekleştirildi.

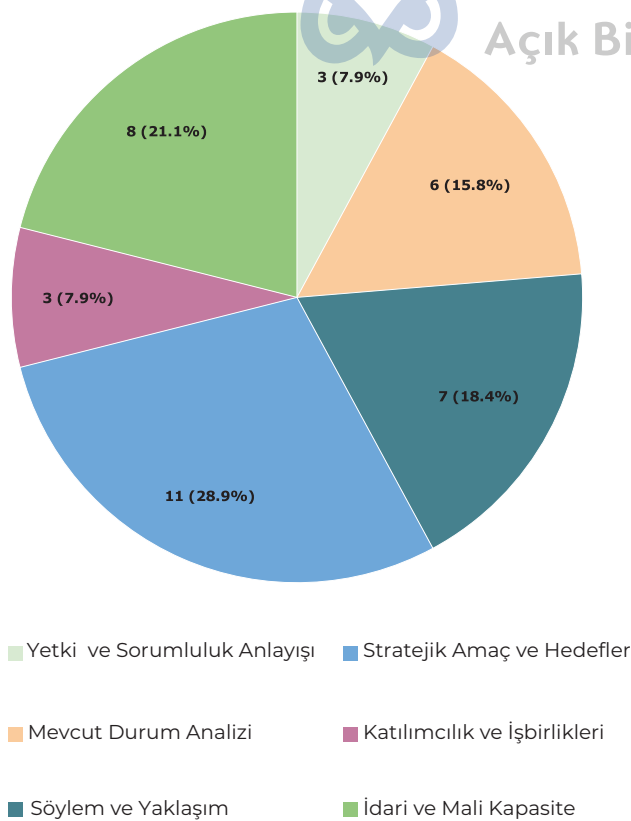
3. ARAŞTIRMA YAKLAŞIMI VE YÖNTEM

Bu araştırmada yaşam hakkını koruma hedefini odağına alarak İstanbul'daki 37 ilçe belediyesinin,[3] , stratejik planlar odağında, depreme dayanıklılık ve afet yönetimine ilişkin yaklaşımları değerlendirildi. Bunun için belirli temalar baz alınarak göstergeler geliştirildi ve veriler toplanarak değerlendirme yapıldı.

3.1 Tema ve Göstergeler

Araştırma afet risk yönetimi ile ilişkilendirdiğimiz 6 tema üzerine inşa edildi. Her bir tema için farklı kapalı uçlu sorulardan oluşan toplam da 38 gösterge belirlendi. Aşağıdaki grafikte söz konusu temalar ve içerdikleri gösterge sayılarının toplam gösterge sayısına oranları görülebilir (Şekil-2).[4]

Şekil 2. Tema ve Göstergelerin Dağılımı

- **Yetki ve Sorumluluk Anlayışı**, 3 göstergeden oluşur. Belediyelerin görev, hizmet ve faaliyet alanlarında deprem ve afet yönetimini nasıl kavradığını, konumlandığı, ilgili mevzuat ve üst politika belgeleri ile bağlantı kurulup kurulmadığı incelendi.
- **Mevcut Durum Analizi**, 6 göstergeden oluşur. Stratejik Planların ilçenin mevcut durum ve ihtiyaç analizi kısımları başta olmak üzere metnin tamamında tarama yapılarak, afet ve risklere Politik, Ekonomik, Sosyal, Teknolojik, Yasal ve Çevresel (PESTLE) ve Güçlü ve Zayıf yönler ile Fırsat ve Tehditler (GZFT) gibi analizlerde ne ölçüde yer verildiği incelendi.
- **Söylem ve Yaklaşım**, 7 göstergeden oluşur. Stratejik Planların önsöz/sunuş, misyon, vizyon ve ilkeler kısımlarında dayanıklılık kavramına yer verilip verilmediği ve verildiyse dayanıklılıktan ne anlaşıldığı incelendi. Ayrıca, afet ve ilişkili kavramların metnin diline ne kadar yansıdığını anlayabilmek için deprem, afet, dirençlilik/dayanıklılık, riskli alan/yapı kavramları için frekans analizleri yapıldı.
- **Stratejik Amaç ve Hedefler**, 11 göstergeden oluşur. Stratejik Planların amaç ve hedefler bölümlerinde afet/deprem yönetimi ve dayanıklılık olgusuna doğrudan veya dolaylı atıf yapıp yapılmadığı tespit edildi. İlgili plan döneminde, bu konularda amaç ve hedef belirlenmişse bunlara dair ne gibi tespit ve değerlendirmelerde bulunulduğu incelendi. Ayrıca bu hedefleri gerçekleştirmek için ne gibi faaliyetler ön görüldüğü ve çalışmaların başarısını ölçmek için belirlenen performans göstergeleri analiz edildi.

[3] 13/07/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre nüfusu 50.000'dan fazla olan tüm belediyeler stratejik plan hazırlamakla yükümlü bulunmaktadır. Bu kapsamda, İstanbul'daki 39 ilçeden, nüfusu 50.000'in altında olan Adalar ve Şile belediyeleri hariç toplam 37 ilçe stratejik plan hazırlamak zorundadır.

[4] Her bir tema için belirlenen gösterge kümeleri raporun 5. bölümünde temalara dair yapılan detaylı analizlerde detaylı olarak paylaşılmıştır.

- **Katılımcılık ve İş birlikleri**, 3 göstergeden oluşur. Stratejik Planların hazırlık süreçlerinde dış paydaşlarla iş birliği yapıp yapılmadığı, yapıldıysa paydaş listesine ve iş birliği yöntemine dair detaylı açıklama yapıp yapılmadığı incelendi.
- **İdari ve Mali Kapasite**, 8 göstergeden oluşur. Belediyelerin afet yönetimi ile ilgili nasıl bir idari yapılanma içinde olduğu, afet eylem planı, arama kurtarma ekibi, afetle mücadele birimi bulunup bulunmadığı, afet yönetimine ilişkin faaliyetleriyle ilgili vatandaş bilgilendirip bilgilendirmediği incelendi.

3.2 Veri Toplama ve Analiz

İlgili mevzuata göre, belediyelerin ana karar alıcı aktörleri olan meclis üyeleri ve başkanlar, kurumlarını stratejik plan eliyle yönetmekle sorumludur. Dolayısıyla, stratejik planlar belediyelerin belirli bir konuya yaklaşımlarını değerlendirmek için en temel ve sistematik çerçeveyi sunar. Bu bağlamdan hareketle, araştırmanın odak noktası ve birincil veri kaynağı ilçe belediyelerinin stratejik planları olarak belirlendi. Bunun dışında destekleyici farklı veri kaynakları da kullanıldı.

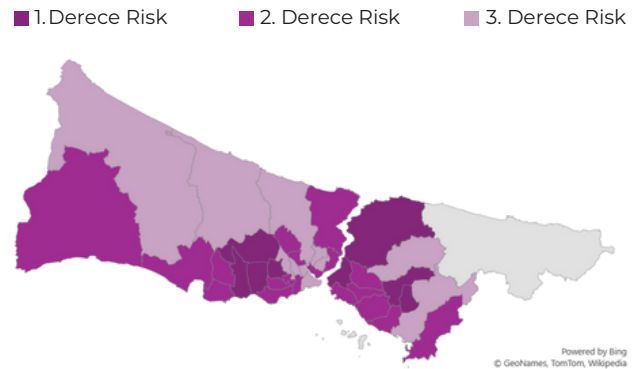
Ocak 2024'te başlayan araştırma süreci yaklaşık 7 ay sürdü. Bu süreçte, belediyelerin 2020-2024 dönemi için geçerli olan Stratejik Planları, kurumsal internet siteleri ve diğer açık kaynaklar incelenerek belirlenen gösterge sorulara ilişkin veri setleri oluşturuldu. Ayrıca, söylem ve yaklaşım karşılaştırması yapabilmek için stratejik planlarda kavramsal frekans taramaları ve açık araştırmayı güçlendirmek amacıyla oluşturulan açık uçlu sorulara yönelik stratejik planların haricindeki veri kaynaklarından yararlanıldı. Ön araştırma süreci sonucunda elde edilen veri setleri sayısallaştırıldı ve önceden belirlenen temalara göre sınıflandırıldı. Böylece 37 ilçe belediyesine dair karşılaştırılabilir tespitler yapmak mümkün hale geldi.

3.3 Mevcut Risk Düzeyi ve Yerleşim Analizi

Belediyelerin stratejik planları incelenirken, temel beklentilerden biri afet ve dayanıklılık olgularına verilen önemin ilçelerin deprem risk düzeyleri ile doğru orantılı olmasıydı. İlçelerin risk durumlarını belirleyen ve farklı uzmanlık alanlarına ait birçok faktörün olduğunu göz önünde bulundurarak, ilçeler arasında sağlıklı bir karşılaştırma yapabilmek adına, resmî kurumlar tarafından hazırlanmış olan risk değerlendirme raporlarından faydalanıldı.

İstanbul İl Risk Azaltım Planı çerçevesinde 2021 yılında gerçekleştirilen İRAP 1.Çalıştay'ında sunulan deprem risk değerlendirmelerinden yararlanarak oluşturulan ilk analizde, incelenen ilçeler 3 gruba ayrıldı. İRAP değerlendirmesine göre, 8 ilçe (Avcılar, Bağcılar, Başakşehir, Beykoz, Küçükçekmece, Sancaktepe, Sultanbeyli, Üsküdar) **1. derecede** yüksek risk grubunda yer alırken, 19 ilçe (Ataşehir, Bahçelievler, Bakırköy, Beşiktaş, Beylikdüzü, Beyoğlu, Büyükçekmece, Esenyurt, Gaziosmanpaşa, Güngören, Kadıköy, Kartal, Maltepe, Sarıyer, Silivri, Sultangazi, Tuzla, Ümraniye, Zeytinburnu) **2. derece** risk grubunda, 10 ilçe (Arnavutköy, Bayrampaşa, Çatalca, Çekmeköy, Esenler, Eyüp, Fatih, Kağıthane, Pendik, Şişli) ise **3. derecede** risk grubunda bulunmaktadır (Şekil 3).

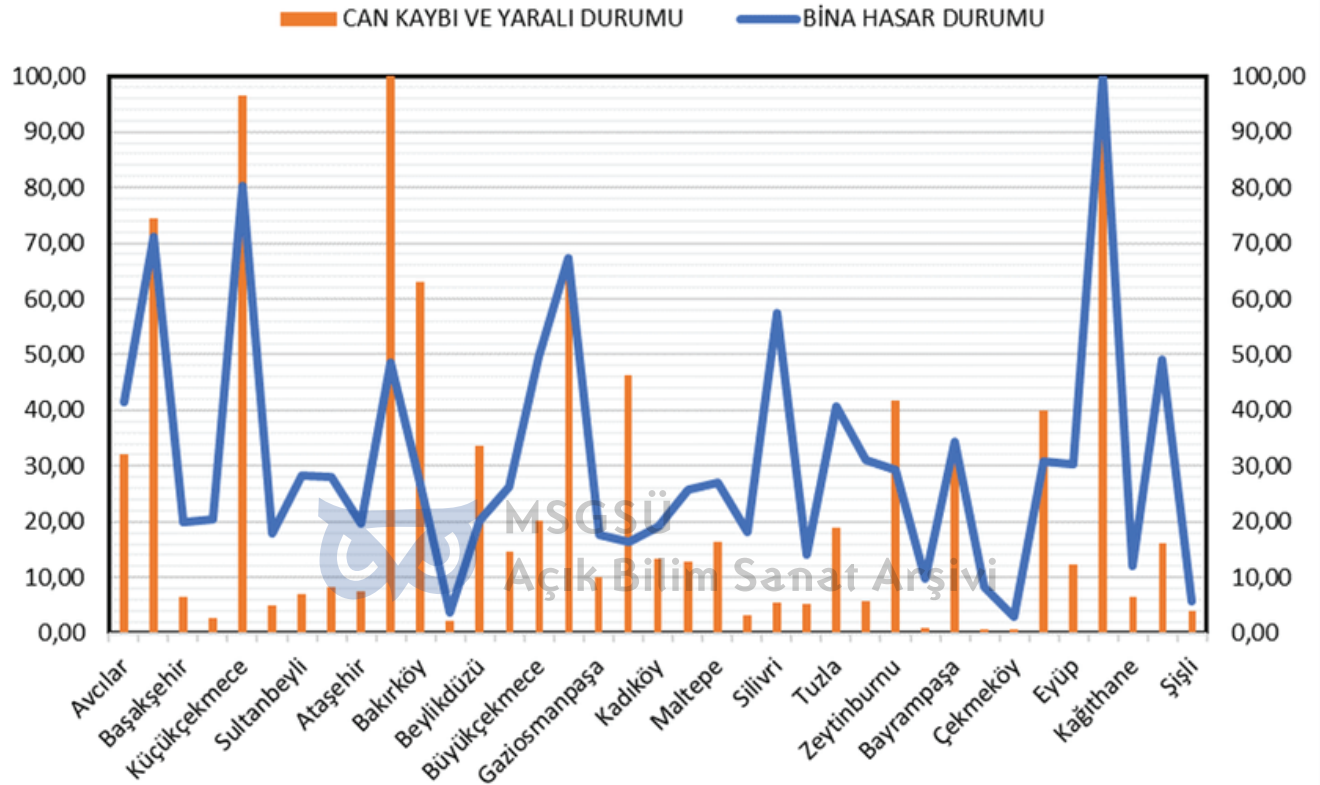
Şekil 3. İRAP 1.Çalıştay'ı İlçe Risk Haritası (AFAD ve T.C. İstanbul Valiliği, 2021).

Risk düzeyi analizinde yararlanılan bir diğer veri kaynağı ise, İBB ve Boğaziçi Üniversitesi, Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü ortaklığında yürütülen “İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul İli Olası Deprem Kayıp Tahminlerinin Güncellenmesi Projesi” oldu (İBB, 2020).

Projede öngörülen olası deprem senaryoları ve farklı hasar tahminlerinden yola çıkarak, basit ağırlıklandırma yöntemiyle incelenen ilçelere yönelik can kaybı/yaralı ve bina hasar durumlarına yönelik risk skorları oluşturuldu (Şekil-3).

Şekil 4. İBB Risk Haritası

Grafikte sunulduğu üzere, Bahçelievler, Küçükçekmece, Fatih, Bağcılar ile Esenyurt en fazla can kaybı ve yaralanma vakasının ön görüldüğü ilçeler arasında gösterilirken, bu ilçeleri yine aynı güzergahta bulunan Bakırköy, Güngören, Zeytinburnu ve Esenler takip etmektedir. Şehrin kuzey ilçeleri riskin en az olduğu ilçeler arasında gösterilirken, yine Anadolu yakasındaki ilçeler Avrupa yakasına nazaran daha az risk arz etmektedir. Bina hasarları açısından bakıldığında, sırasıyla Fatih, Küçükçekmece, Bağcılar ve Esenyurt ilçeleri en yüksek risk seviyesine sahip ilçelerdir.

Can kaybı ve yaralı verisinden farklı olarak, Marmara Denizi kıyısında yer alan Silivri, Büyükçekmece, Pendik ve Tuzla ilçelerinde bina hasarının diğer ilçelere nazaran yüksek olabileceği öngörülmektedir. Çekmeköy, Çatalca, Arnavutköy gibi kuzey cephe ilçelerin yanında Beşiktaş, Şişli, Kağıthane gibi şehrin merkezinde yer alan ilçelerde bina hasarının daha düşük olması beklenmektedir.

Farklı ölçek ve kriterlere göre oluşturulmuş iki rapor arasında özellikle bazı ilçelerde ciddi farklılıklar olsa da[5],

[5] Örneğin, Beykoz İRAP çalışmasında en yüksek risk grubunda değerlendirilirken, İBB'nin raporunda en düşük riskli ilçeler arasında yer almaktadır. Fatih ise, İBB tarafından çok yüksek riskli, İRAP tarafından ise düşük riskli olarak değerlendirilmektedir.

ilçelerin mevcut risk durumlarına dair karşılaştırılabilir nesnel veri sunması ve stratejik planları incelerken risk düzeyi durumuna göre değerlendirme yapabilmeye izin vermesi açısından önem arz etmektedir. Raporların ortak noktaları üzerinden genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, **mevcut riskin jeolojik faktörler kadar ilçelerin yerleşim ve yapılaşma karakteri ve ulaşım akslarının varlığıyla yakından ilgili olduğu** görülür. Nüfus ve nüfus yoğunluğu can kaybı riskini yükseltirken, mevcut bina stoku ve bina yaşı hasar beklentisini artırır.. Benzer şekilde, D-100 ve E-80 karayolları çeperinde bulunan bölgeler her iki açıdan da riskin yükseldiği alanlar olarak öne çıkmaktadır. Buna karşın, Şile, Çatalca ve Silivri gibi “köy nitelikli mahallelerin” sayıca fazla olduğu, nüfus ve yapı yoğunluğunun nispeten düşük kaldığı ilçelerde risk faktörünün nispeten düşük kaldığı görülmektedir. Bunun yanında, şehrin kuzeyinin güneyine oranla; doğusunun batısına oranla daha düşük risk arz etmektedir.

Her ilçenin farklı risk altında olması bir yana şehrin tamamı depremden olumsuz etkilenecek. Bunun arkasındaki neden ise depremin yol açacağı yıkım ile hareketlilik, güvenlik, beslenme ve diğer temel hayati işlevler zarar görecektir. Bu nedenle, her belediye risklere şehir genelinde yaklaşarak ele almak durumundadır.

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

4. İSTANBUL İLÇE BELEDİYELERİNİN STRATEJİK PLANLARINDA DEPREM VE DAYANIKLILIK

İlk araştırma sürecinin sonunda, 6 tema, 38 gösterge ve bunlara yönelik 37 ilçe belediyesine dair “Evet (620) – Hayır (786)” cevaplarından oluşan toplamda 1406 göstergeden oluşan bir veri seti elde edildi. “Hayır” cevaplarının daha yüksek olması, genel tabloda, “yaşam hakkı, afet yönetişimi ve dayanıklılık” adına olumsuz bir durumu işaret etmektedir. Öte yandan, aradaki farkın yüksek olmaması, belediyelerin belirli konularda aşama kaydettiklerini göstermektedir.

Tema bazında değerlendirildiğinde, 3 temada “evet” cevapları, 3 temada ise “hayır” cevapları çoğunlukta çıktı. Evet cevaplarının yüksek olduğu Yetki ve Sorumluluk Anlayışı, Stratejik Amaç ve Hedefler ile İdari ve Mali Kapasite temaları mevzuat ve üst politika ilişkilendirmelerinin yapılmasında,

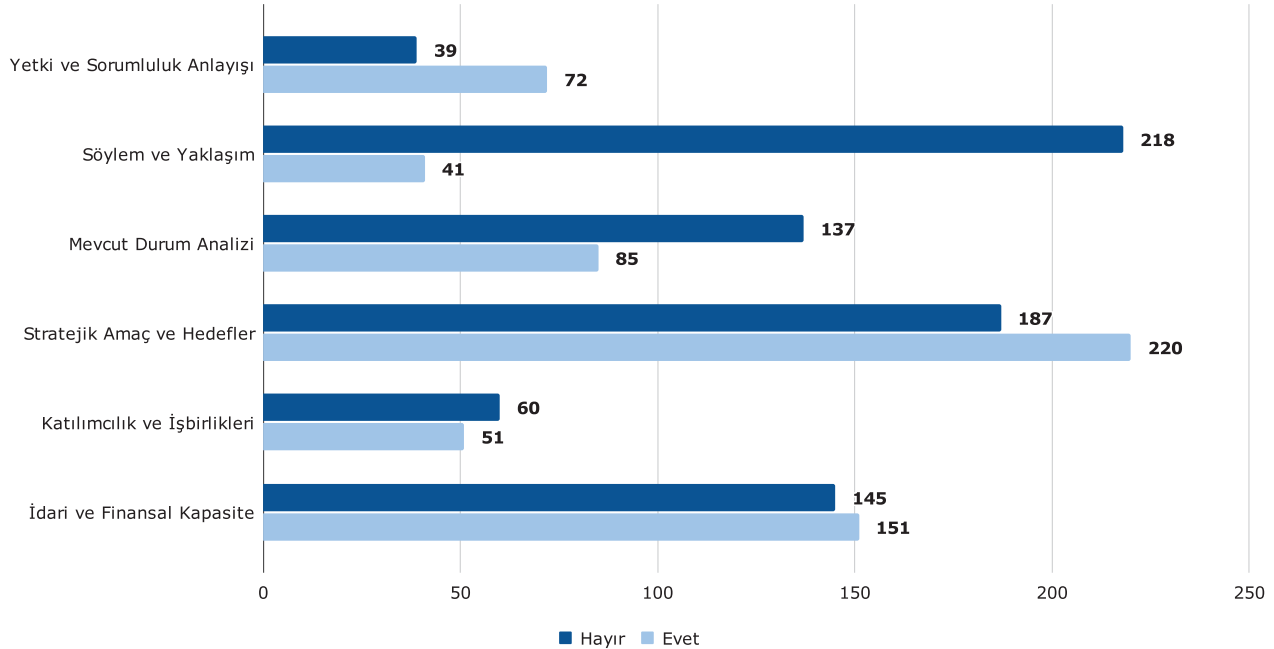
afet ve deprem yönetimi ile ilgili amaç ve hedeflerin belirlenmesinde görece başarılı olduklarını gösterdi. Diğer taraftan, Söylem ve Yaklaşım konusunda belediyelerin “hayır” cevaplarının “evet” cevaplarını önemli ölçüde aştığı tespit edildi. Bu durum, afet olgusunun kurumsal bellekte yeterince yer bulamadığını düşündürdü. Hayır cevaplarının yüksek olduğu bir diğer tema olan, Mevcut Durum Analizi, belediyelerin afetle mücadele konusunda ihtiyaçlarını doğru belirleyemediklerine ve gerekli risk ve durum analizlerini yapma noktasında yetersiz kaldıklarına işaret etti. Benzer durumun geçerli olduğu Katılımcılık ve İş Birlikleri konusundaki eksiklikler ise bu yetersizliklerin çıkış noktasının stratejik planların hazırlanma süreçlerinde yeterli kurumsal iş birliklerinin kurulmadığını düşündürdü.

MSGSÜ

Açık Bilim Sanat Arşivi

Şekil 5. Tema Bazında Cevaplar

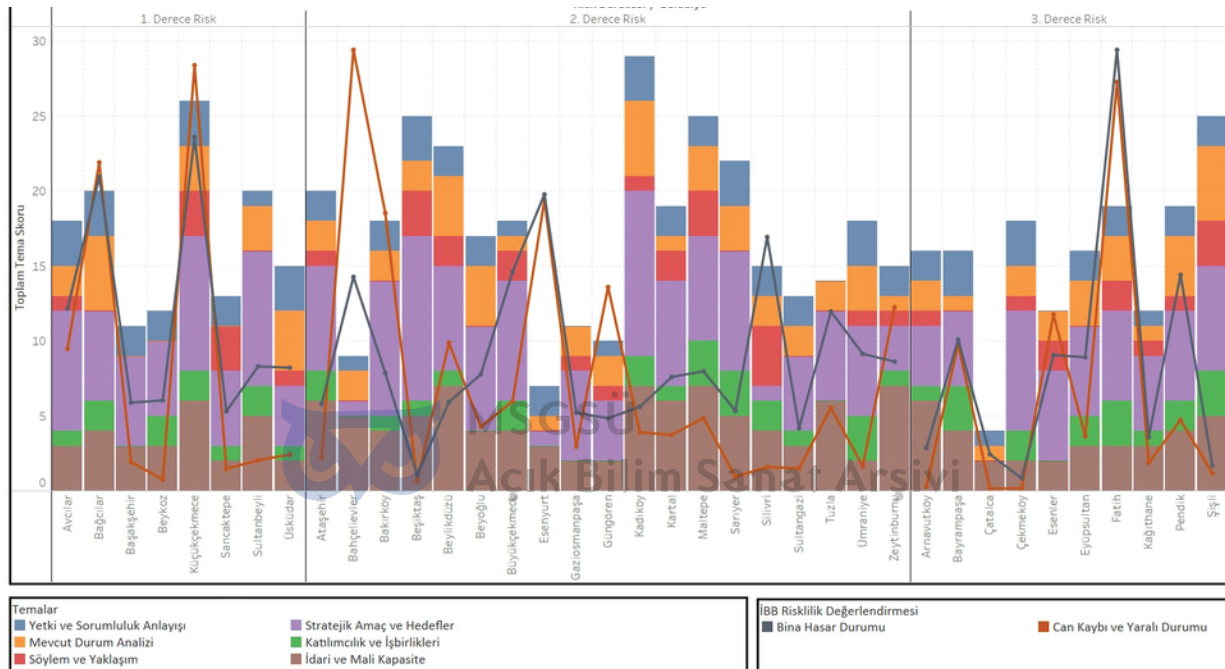

Belediyelerin temalarının toplamından aldıkları puan, her bir belediyenin, yaşam hakkı, afet yönetimi ve depreme dayanıklılık bağlamında benimsemiş oldukları yaklaşımı gösterir. Her ne kadar bu puanları bir sıralama olarak değerlendirme gibi bir amaç ve yaklaşım olmasa da, belediyelerin sahip oldukları sayısal göstergeler, kurumlarının – en azından stratejik planlarındaki – yaklaşımlarını, görece başarılı oldukları noktaları ve geliştirmeleri gereken

hususları göstermeleri açısından önem taşımaktadır.

Toplam tema puanları incelendiğinde, Kadıköy, Şişli, Küçükçekmece, Maltepe ve Beşiktaş Belediyelerinin olumlu yönde ayrıştığı, stratejik plan bağlamında afet farkındalığının daha yüksek olduğu söylenebilir. Belediyelerin büyük bir kısmı ortalama ve birbirine yakın puanlar alırken, Çatalca, Bahçelievler ve Esenyurt Belediyelerinin nispeten geride kaldığı görüldü.

Şekil 6. Risk Seviyelerine göre İlçe ve Temalar

Yöntem kısmında da ifade edildiği üzere, ilçeler arasında sağlıklı bir karşılaştırma yapabilmenin temel koşullarından biri de ilçelerin risk düzey durumlarının da hesaplama dahil edilmesiydi. İRAP ve İBB çalışmaları dahil edildiğinde, risk seviyesi ile tema puanları arasında görece pozitif bir ilişkinin varlığı tespit edildi. Özel olarak belirtmek gerekirse, her iki raporda da yüksek riskli olarak görülen, Küçükçekmece, Bağcılar, Sultanbeyli gibi belediyelerin planlarında sergiledikleri yaşam hakkı ve deprem dayanıklılık yaklaşımları ön plana çıktı. Buna karşın, Bahçelievler, Esenyurt ve Başakşehir ilçelerinde ise hesaplanan yüksek risk seviyelerine rağmen, stratejik planlar ortalama düzeyin altında kaldılar.

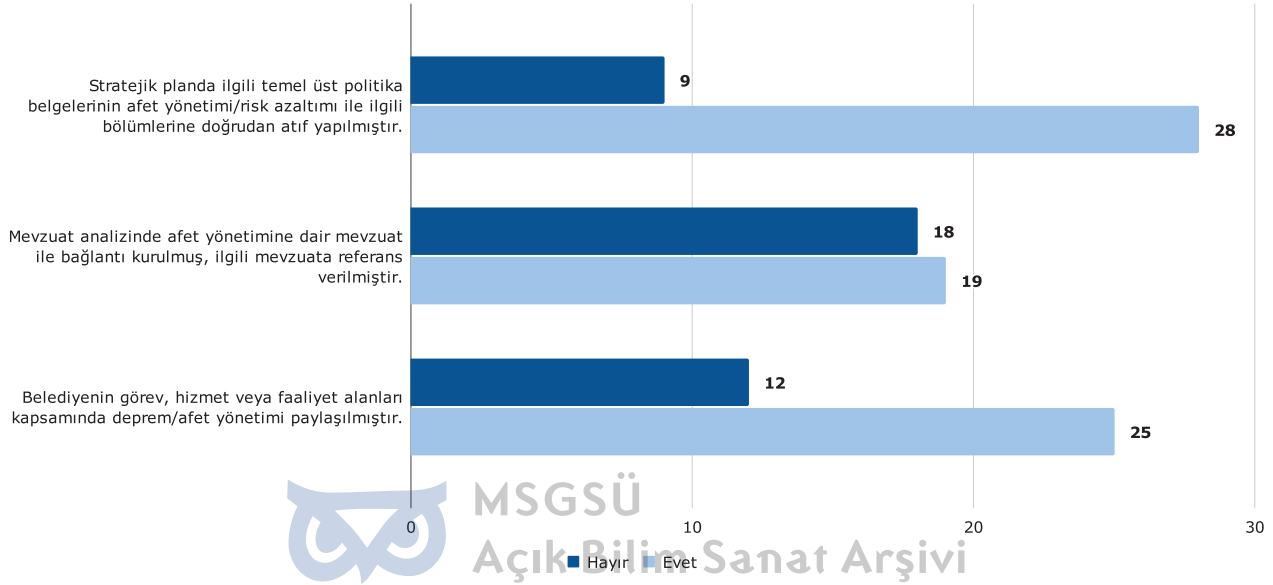
4.1 Yetki ve Sorumluluk Analayışı

Belediyeler de dahil olmak üzere tüm kamu kurumları kendi politika ve faaliyetlerini ulusal ölçekte hazırlanan politika belgeleri doğrultusunda ve mevzuatın öngördüğü şekilde hazırlamakla sorumludur. Belediyelerin afet yönetimi konusundaki yetki ve sorumlulukları 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 53. maddesi başta olmak üzere ilgili diğer kanun ve yönetmelikler ile düzenlenirken, Ulusal Kalkınma Planı, Bölge Planı, Türkiye Afet Müdahale Planı ve İl Afet Risk Azaltma Planı gibi üst ölçekli politika metinleri bu alanda temel politika çerçevesini belirler. Bu sebeple stratejik planlarda belediyelerin faaliyet alanlarına dair kendilerine yetki ve sorumluluk veren mevzuatı ve referans aldıkları üst politika belgelerini açıkça ifade etmeleri beklenir.

Çalışma kapsamında incelenen 37 plandan 28'inde belediyelerin yetki ve sorumluluklarına dair referans verdikleri üst politika belgelerinde afet yönetimi/risk azaltımı ile ilgili bölümlere değindikleri görüldü. Buna karşın, sadece 19 belediye, Belediye Kanunu başta olmak üzere ilgili kanunlar tarafından acil durum planlaması

ve afet yönetimine dair sorumluluk sahibi olduklarının üzerinde durduğu, 18 belediyenin ise afet yönetimine dair sorumluluğunu ele almadığı tespit edildi. 25 belediye deprem/afet yönetiminin kendi sorumluluk alanlarında olduğunu ifade ederken, 12 belediyenin stratejik planlarında bu doğrultuda bir beyana rastlanmadı.

Şekil 7. Yetki ve Sorumluluk Anlayışı Göstergeleri

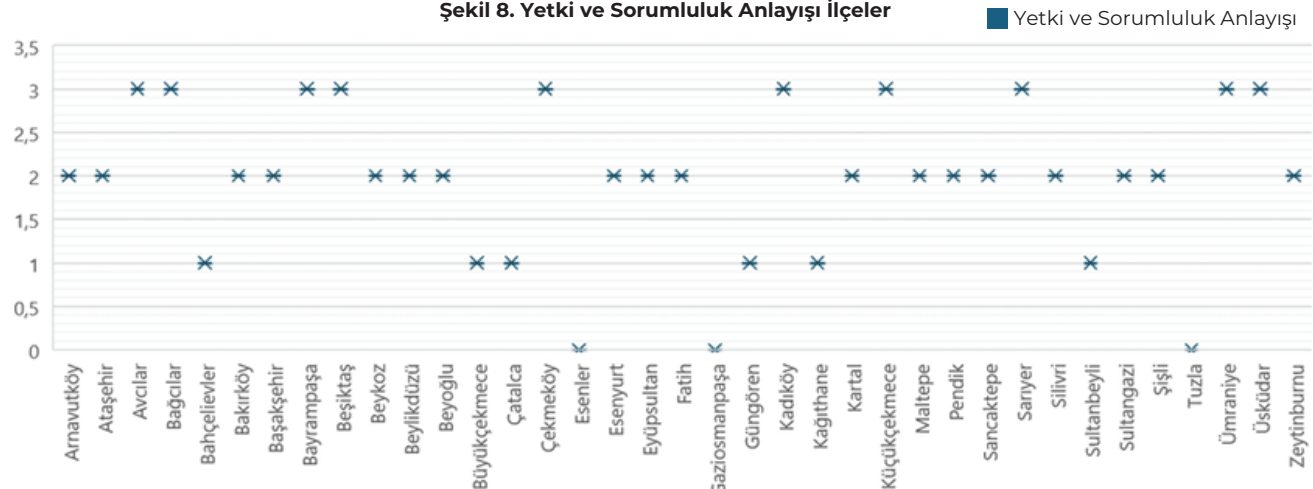

ilçe bazında değerlendirildiğinde, yalnızca 10 belediyenin (Avcılar, Bağcılar, Bayrampaşa, Beşiktaş, Çekmeköy, Kadıköy, Küçükçekmece, Sarıyer, Ümraniye ve Üsküdar), stratejik planlarında incelenen 3 göstergenin tamamına ait ifadeler yer verdiği görüldü.

tanesine atıf yaparken, 6 ilçede sadece bir göstergeye ait ifadenin varlığı tespit edildi. 3 ilçe belediyesinin (Esenler, Gaziosmanpaşa ve Tuzla) planlarında ise ilgili politika metinlerine dair bir atıf bulunmazken, yetki ve sorumluluk alanlarında deprem/afet yönetimi ile ilgili herhangi bir ifadeye rastlanmadı.

18 ilçenin planlarında ilgili göstergelerden 2

Şekil 8. Yetki ve Sorumluluk Anlayışı İlçeler

Stratejik planların yetki ve sorumluluk alanları her şeyden önce bir irade beyanı olarak görülmelidir. Bir belediyenin, afetler hakkında kendisine hangi yetki ve sorumlulukların verildiğini, amaç, hedef ve faaliyetlerini hangi mevzuat ve üst politika metni doğrultusunda oluşturduğunu ifade etmesi, kurumun afetle mücadele konusunda yapabileceklerinin ve yapması gerekenlerin farkında olduğuna işaret eder. Bu farkındalık belediyelerin afet ile mücadele konusundaki yükümlülükleri, sorumlu oldukları ilçelerin ihtiyaçları ve kurumsal kapasiteleri arasında tutarlı ve dengeli bir ilişki kurabilmelerinin en temel şartlarından biridir. Dolayısıyla, bu göstergelerde geride kalan belediyelerin stratejik planlarını yeniden değerlendirmeleri, sağlıklı ve bütünsel bir afet yönetimi stratejisi oluşturma sürecinin ilk basamağı olarak yetki ve sorumluluklarını doğru bir şekilde belirlemeleri ve stratejik planlarında ifade etmeleri gerekir.

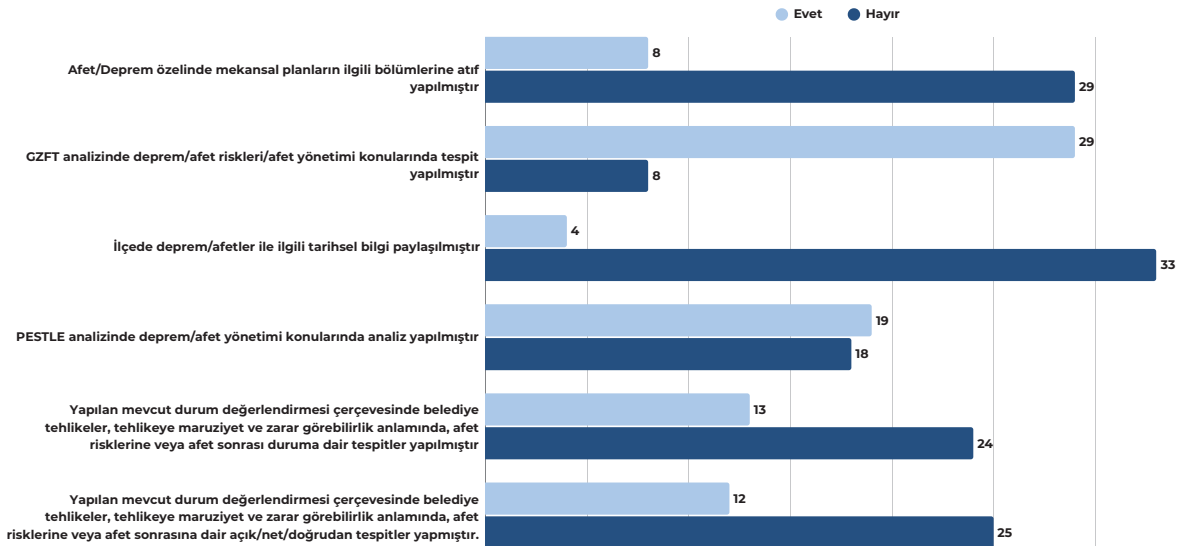
4.2 Mevcut Durum Analizi

Belediyelerin ana politika belgesi olan stratejik plan içeriği en temelde yerel ortak ihtiyaç ve taleplerin üzerine dayandırılması beklenir. Başka bir ifadeyle, şehrin ve hemşehriler ile bir kurum olarak belediyenin mevcut sorun, talep ve gelişim ihtiyaçlarının belirlenmesi üzerinden stratejik amaç, hedef ve faaliyetler oluşturulur. Stratejik planların mevcut durum analizlerinde, yereli tehdit eden tüm risklerin toplum adına

analiz edilmesi, belediye yetki ve kaynakları ile bu risklerin en aza indirilmesi öncelik taşımaktadır. Deprem gibi bütünsel risklerin bilimsel olarak tespit edilmesi, buradan hareketle hemşehrilerin yaşam haklarının ve şehrin korunması için hareket etmek öncelikli olmalıdır.

Yapılan incelemelerde, sadece 4 belediyenin kendi ilçesinin veya şehrin genelinin tarihinde yer alan deprem gerçekliğini doğrudan ortaya koyduğu görüldü. 12 belediyenin tehlikeye maruziyet ve zarar görülebilirlik anlamında, afet risklerine veya afet sonrasına dair açık/net/doğrudan tespitler yaptığı, 13 belediyenin ise afet risklerine veya afet sonrası duruma dair ihtiyaçlara dair açık/net/doğrudan değerlendirmelerde bulunduğu tespit edildi. Politik, Ekonomik, Sosyal, Teknolojik, Yasal ve Çevresel (PESTLE) analizinde deprem/afet riskleri/afet yönetimi konularında 19 belediyenin tespitler yaptığı anlaşıldı. Belediyelerin Güçlü ve Zayıf yönler ile Fırsat ve Tehditler (GZFT) analizlerinde ise deprem riski ve afet yönetimine dair daha fazla tespitler yaptığı ve 29 belediye GZFT analizlerinde afet ve depreme yer verirken sadece 8 belediye deprem/afet tespitinde bulunmadığı anlaşıldı. Afet ve deprem kavramlarına yer verilen GZFT analizlerinde ilçenin deprem kuşağında olması, ilçedeki yapı stokunun kırılganlığı gibi tespitler zayıf yönler ve tehditler arasında sıralanırken, bazı belediyelerin afet dayanıklılığına yönelik hemşehriler nezdindeki hassasiyeti güçlü yönlerden biri olarak değerlendirdiği tespit edildi.

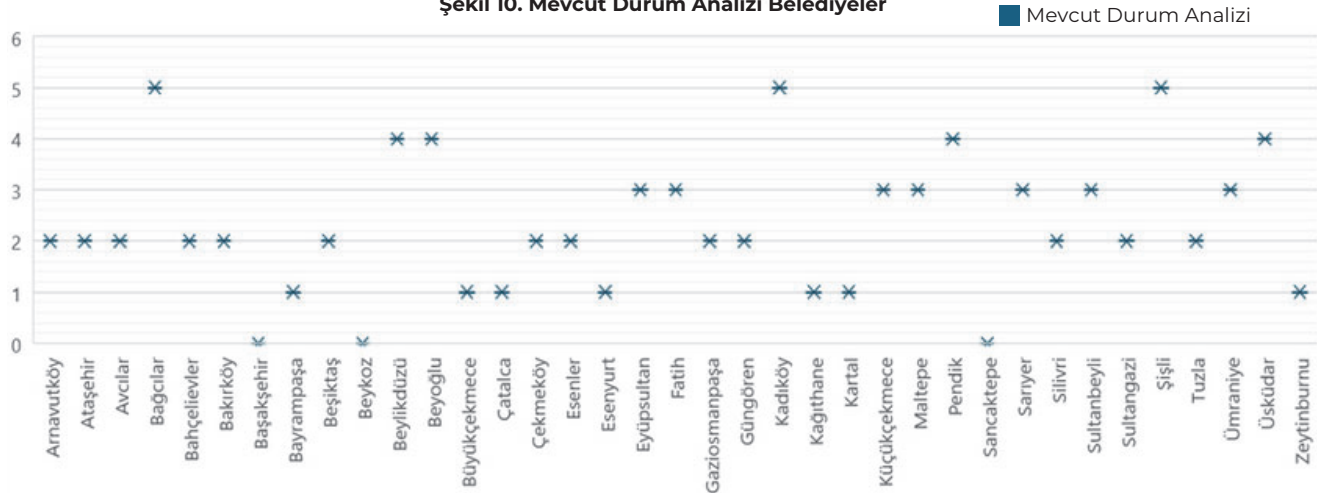
Şekil 9. Mevcut Durum Analizi Göstergeler

Belediyelerin mevcut durum analizine dair nasıl tespitlerde bulundukları karşılaştırılmalı değerlendirildiğinde ise Şişli, Kadıköy ve Bağcılar Belediyelerinin göstergelerin tümüne cevap verebildiği, deprem, afet riski ve afet yönetimine

dair yaptıkları tespitleri stratejik planlarına yansıtarak öne çıktığı görüldü. Buna karşın Bahçeşehir, Beykoz ve Sancaktepe Belediyelerinin ise planlarında bu göstergelerle ilgili bir bilgi bulunmadığı, yani deprem, afet riski ve afet yönetimi konusunda analiz, tespit ve değerlendirmelerinin bulunmadığı anlaşıldı.

Şekil 10. Mevcut Durum Analizi Belediyeler

Belediyelerin sadece GZFT analizlerinde kısaca deprem riskini bir tehdit olarak sıraladıkları anlaşıldığından çok az belediyenin afet riski ve yönetimine dair mevcut durum analizlerinde yerinde/önemli tespitlerde bulunduğu ifade edilebilir. Analizlerinde deprem gerçekliğine ve afet yönetimine dair kendi yapısal durumu ve içerisinde bulunduğu koşullar hakkında tespitlerinde bulunmayan belediyelerin göstereceği faaliyetlerin ne kadar yeterli olacağını sorgulamak gerekir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, belediyeler yerel düzeyde tüm kesimleri ve ilçeyi tehdit eden mahalli müşterek riskleri tanımlamadan dayanıklı bir gelecek inşa etmesi düşünülemez. Bu nedenle, belediyeler mevcut durum analizlerinde ilk olarak farklı afet risklerini merkeze alan bir yaklaşım göstermelidir. Amaç, hedef ve faaliyetlerini de bu riskleri hesaba katarak belirlemelidir.

4.3 Söylem ve Yaklaşım

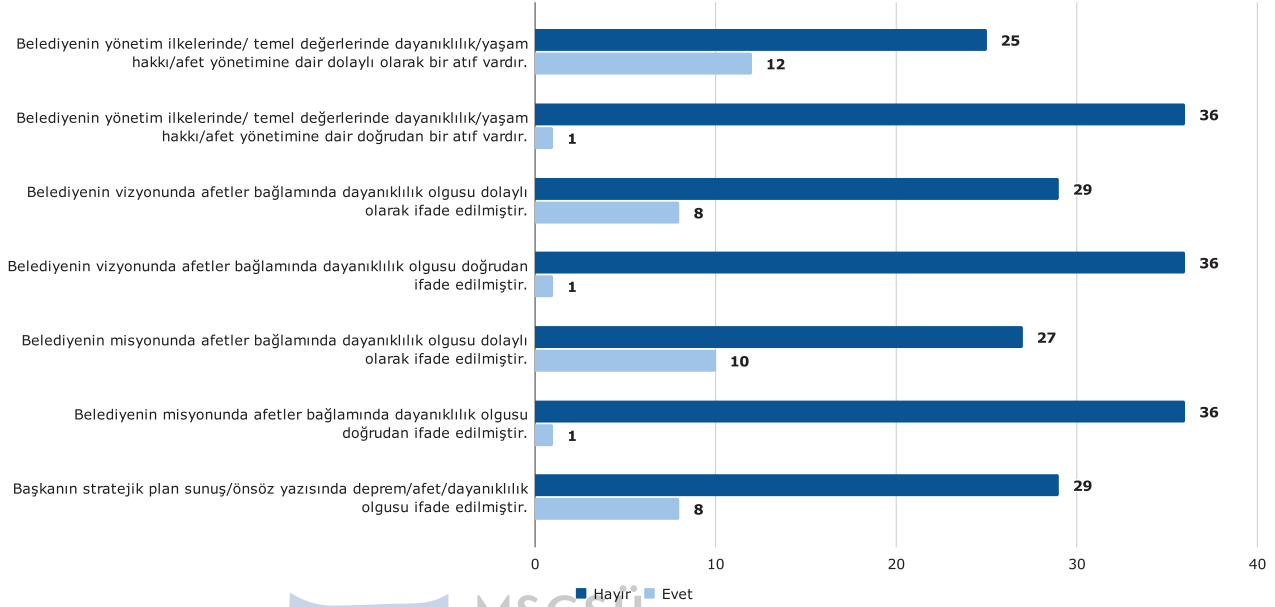
Belediyelerin sorumlulukları altında yer alan bir konuya dair yaklaşımlarını gösteren bir diğer alan da kendi kurumsal değerleri, ilkeleri, misyon ve vizyonları ile bunları ifade ederken kullandıkları dil ve geliştirdikleri söylemdir. Belediyeler bu başlıklar altında, gelecek 5 yıllık süre içerisinde önem verdiği konulara altını çizer, politika ve stratejiler geliştireceği alanların kavramsal düzeyde genel çerçevesini ortaya koyar ve kurumlarını hangi bakış açısı ve ilkelere göre yöneteceklerini beyan ederler. Bu açıdan, belediyelerin hazırladığı stratejik planların yaşam hakkı, afetle mücadele ve dayanıklılık/dirençlilik konularında alacakları tutumu analiz ederken kendi söylem ve yaklaşımlarını ortaya koydukları bölümleri incelemek önem taşıyor.

Söylem ve yaklaşım teması içindeki 6 göstergeye dair tespitler öncelikle, bu alanın belediyelerin en zayıf kaldıkları alan olduğunu gösterdi. İncelenen 37 stratejik plan arasında, sadece 8 belediye, sunuş/önsöz yazısında deprem/afet/dayanıklılık olgusundan söz ederken, bu kavramlara temel değerler (Silivri), misyon (Silivri) ve vizyon (Beşiktaş) kısımlarında doğrudan yer veren belediye sayısı 1 ile sınırlı kaldı.

Belediyelerin bir kısmının ise, doğrudan ifade etmeseler de afet, dayanıklılık ve yaşam hakkı gibi kavramlarla ilişkilenebilecek insan merkezli/odaklı, sağlıklı/güvenli veya çevre gibi

daha geniş ve dolaylı kavramlara yer verdikleri görüldü. 37 planın, 12'sinde ilkeler/değerler, 10'unda misyon ve 8'inde vizyon bölümlerinde benzeri kavramların bulunduğu tespit edildi.

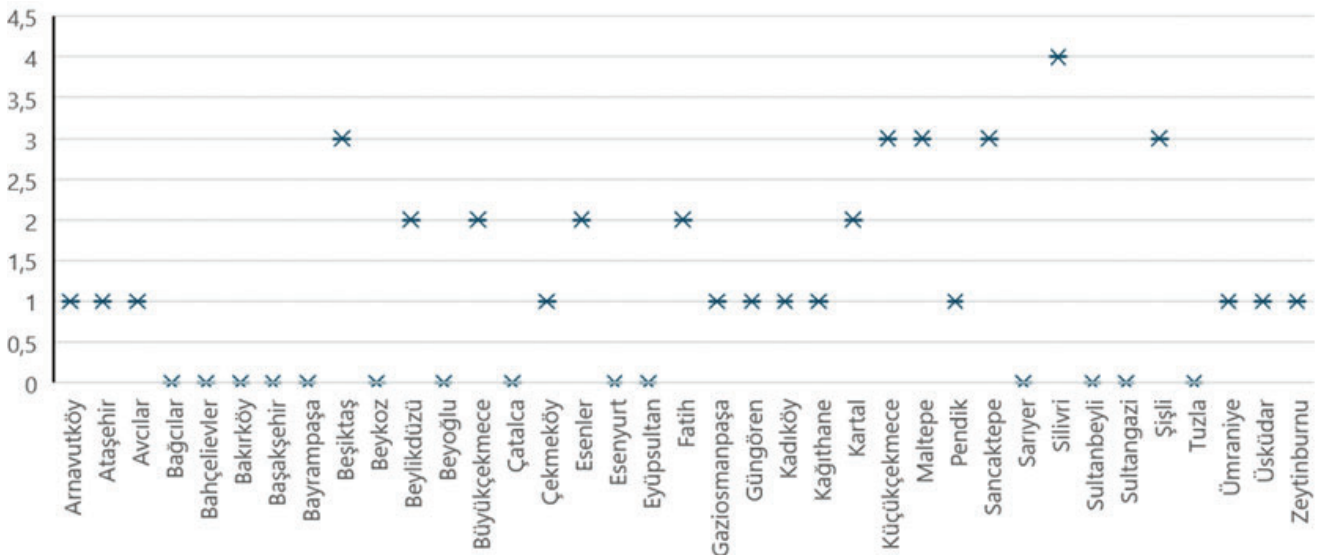
Şekil 11. Söylem ve Yaklaşım Göstergeler

İlçe bazında değerlendirildiğinde, hiçbir stratejik planda aranan 7 göstergenin tümüne dair ifadeler bulunamadı. Silivri Belediyesinin hazırladığı stratejik planda 4 göstergenin varlığı tespit edilirken, Beşiktaş, Küçükçekmece,

Maltepe, Sancaktepe ve Şişli stratejik planlarında 3 göstergeye dair ifadeler bulundu. Diğer taraftan, 14 belediyenin bu başlıklarda afet, dayanıklılık, yaşam hakkı kavramlarına atıf yapmadığı, doğrudan ve ciddi bir söylem üretmediği görüldü.

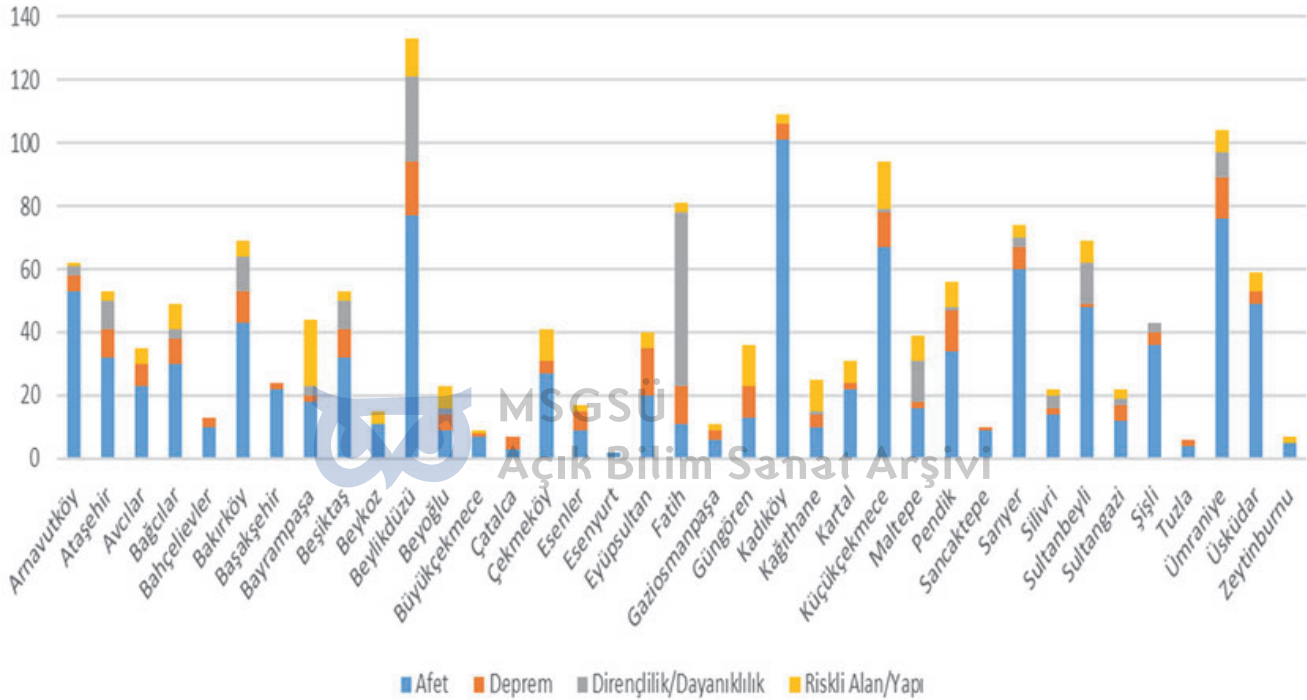
Şekil 12. Söylem ve Yaklaşım İlçeler

Söylem ve yaklaşım analizi yapılırken, belediyelerin bu konuları ne sıklık ve tutarlılık ile önemsediklerini değerlendirmek amacıyla, stratejik planlarında, afet, deprem, dayanıklılık/dirençlilik, riskli alan/yapı kavramlarına dair frekans analizleri yapıldı. Analizlerde, belediyelerin afet kavramına daha çok yer verdikleri, deprem özelinde yapılan değerlendirmelerin nispeten geride kaldığı görüldü. Fatih dışında, dayanıklılık/dirençlilik

kavramlarına yeterince yer verilmediği, hatta 18 ilçe planında bu kavramların hiç yer verilmediği anlaşıldı. Benzer şekilde, riskli alan ve riskli yapı kavramlarına da çok az değinildiği tespit edildi. Genele bakıldığında, Beylikdüzü, Ümraniye, Kadıköy ve Küçükçekmece bu kavramlara en fazla yer veren ilçeler olarak öne çıkarken, Esenyurt, Çatalca, Büyükçekmece, Zeytinburnu, Tuzla ve Bahçelievler negatif anlamda diğer ilçelerden ayrıştı.

Şekil 13. Afet-Farkındalık Kavram Analizi

Söylem ve analiz belediye başkanı/liderlik ve kurumun deprem ile afet riski konusundaki farkındalık, duyarlılık ve sorumluluk sahibi olduğunu işaret etmesi açısından önem taşıyor. Bu tema altında incelenen 6 göstergede de "hayır" cevaplarının açık ara yüksek olması, belediyelerin neredeyse yaşam hakkı ve deprem karşı dayanıklılık konusunda bir söylem üretemediklerini ortaya koydu. Benzer şekilde kendi kurumsal değerlerine ve yönetim ilkelerine bu kavramları yansıtamadıkları anlaşıldı. Bu durum, bir yönüyle deprem gerçeğinin ve yaşam hakkı ilkesinin belediyeler tarafından yeterince dikkate alınmadığını düşündürürken, diğer yandan, depreme bağlı afet risk düzeyi yüksek İstanbul'da ilçe

belediyelerinin yaşam hakkını korumak konusunda ciddi bir dönüşüm yapmak zorunda olduklarını gösterdi.

4.4 Stratejik Amaç ve Hedefler

Stratejik plan belgelerinin en kritik yerleri, belediyelerin 5 yıllık süre içerisinde uygulamayı vaat ettiği gelecek öngörüsünün (vizyon), bu doğrultuda kendisi için belirlediği stratejik amaç ve hedeflerin, bu hedefleri gerçekleştirmek üzere belirlenen faaliyetlerin ortaya konduğu geleceğe bakış bölümüdür. Bu bölüm aynı zamanda, faaliyetlerin başarısını ölçmek için kilit performans göstergeleri ile öngörülen sonuçları göstermesi açısından önem taşıyor.

Belediyelerin tüm söylemleri ancak mevcut durum analizinden başlayarak stratejik amaçlara, hedeflere, faaliyetlere, paydaş ilişkilerine ve elde ettiği sonuçlara kadar yayıldığında bütünsel, tutarlı ve etkili bir yaklaşımdan bahsedilebilir.

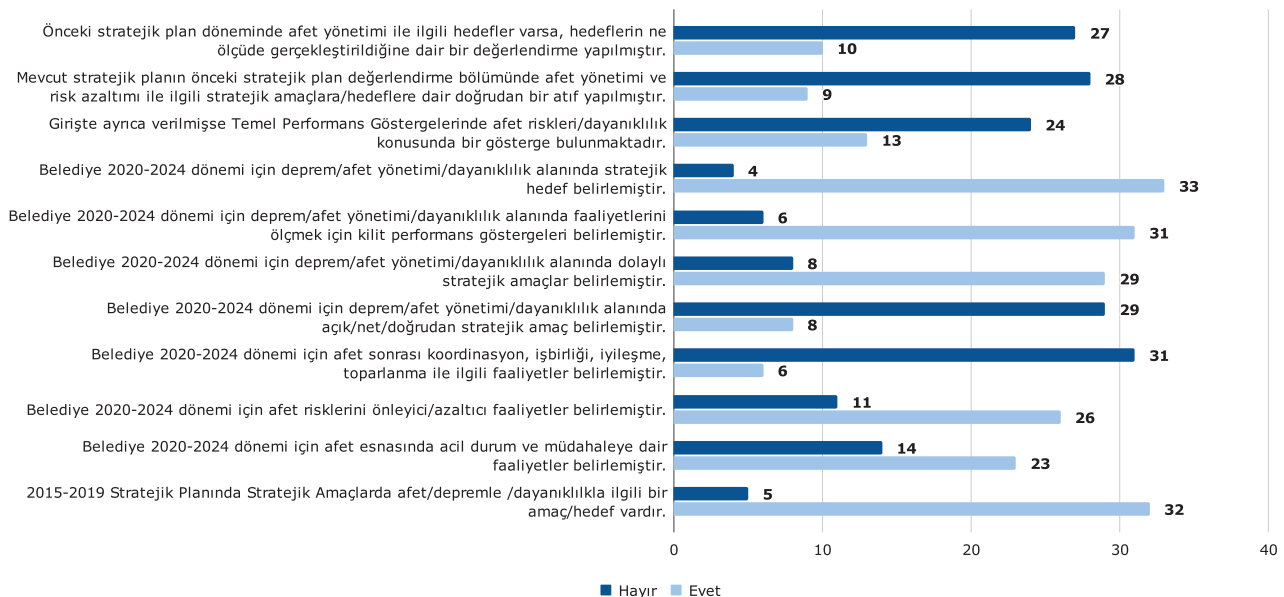
Araştırma çerçevesinde sadece 8 belediyenin doğrudan afet yönetimi ve dayanıklılıkla ilgili stratejik amaç belirlemiş olduğu gözlemlendi. Bir belediyenin doğrudan stratejik amaçlarında afetlere dair hazırlık ve müdahaleyi dile getirmesi dayanıklılığa daha çok önem verdiği, olası afet durumlarında daha etkili bir şekilde eyleme geçebileceği yorumunun yapılmasına olanak sağladı. Ayrıca belediyeler afetlere karşı dayanıklı şehir oluşturmak üzere gerçekleştirmeyi öngördükleri/planladıkları eylem ve faaliyetlerini “güvenli/sağlıklı kent oluşturmak” gibi stratejik amaçların içerisinde ve hedeflerinde de yer verdiği tespit edildi.

Bu noktada 33 ilçe belediyesi stratejik planlarında doğrudan afetlere hazırlık, dayanıklılık, etkin afet yönetimi gibi hedefler belirlerken Bahçelievler, Çatalca, Esenyurt ve Silivri ilçeleri afet ve dayanıklılık çerçevesinde herhangi bir hedef belirlemediği tespit edildi. Afet dayanıklılığıyla ilgili stratejik hedef belirleyen ilçe sayısı yüksek görünse de belirlenen hedeflerin içerisinde yer alan, kilit performans göstergelerinin, faaliyet/projelerin bulunduğu hedef kartlarına detaylı bakılması,

hedef kartları ve eylemlerin ne kadar etkili hazırlandığının incelenmesi gerekiyor. Hedef kartları içerisinde belirlenen faaliyetler ve kilit performans göstergeler incelendiği zaman afet riskini azaltıcı/önleyici faaliyetlerin kentsel dönüşüm projelerinin etrafında geliştiği görüldü. Ayrıca afet sonrasında koordinasyon ve iş birliğini sağlamaya dönük olarak ve halkın/şehrin iyileşme ve toparlanması hakkında sadece 6 belediyenin faaliyet belirlediği anlaşıldı. Afet esnasında acil durum ve müdahaleye dair faaliyetler belirleyen belediye sayısının ise 24 olduğu görüldü.

Ayrıca belediyelerin afet yönetimine dair yaklaşımlarını gösterecek olan noktalardan biri önceki dönem ortaya koymuş oldukları hedefler hakkında değerlendirme yapıp yapmadıklarıdır. Belediyeler, stratejik planlarını hazırlarken önceki dönem için yapmış oldukları stratejik planlarının değerlendirmesini detaylı ve etkili şekilde yapmalıdır. Bu sürengenlik ve tutarlılık açısından değerli bir gösterge olarak ele alınmalıdır. Belediyelerin bir önceki stratejik plan olan 2015-2019 yıllarına yönelik stratejik planlarında afet yönetimini ilgilendiren bölümler ve 2020-2024 yılları için hazırlamış oldukları stratejik planların bütünü incelendiğinde stratejik planlarında afetlerle ilgili stratejik hedef belirlediği görüldü. Ancak 2020-2024 stratejik planlarında sadece 10 belediye önceki dönem yapmış olduğu afet yönetimi stratejilerine dair değerlendirme yaptıkları tespit edildi.

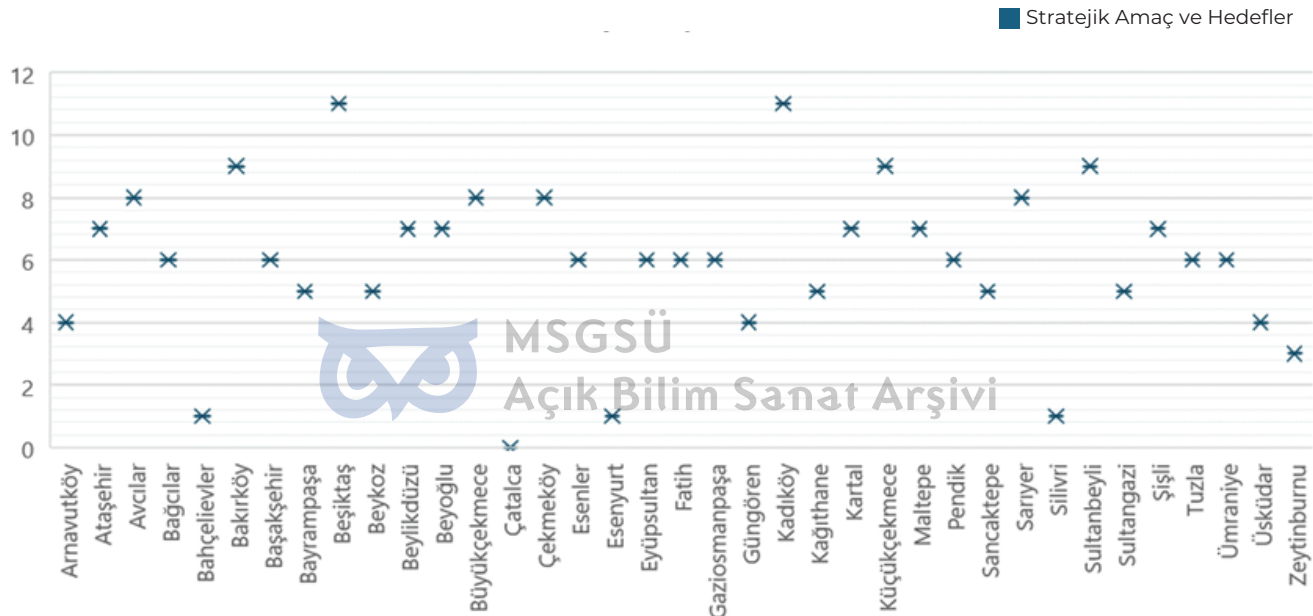
Şekil 14. Stratejik Amaç ve Hedefler Göstergeler

Stratejik planlardaki amaç, hedef ve faaliyetleri çerçevesinde belediyelerin karşılaştırmalı bir analizi yapıldığında ise Beşiktaş ve Kadıköy Belediyelerinin en yüksek sayıda göstergeye olumlu cevap verdiği gözlemlendi. Bu belediyelerin afetlere dayanıklı/hazırlı olabilmek üzere diğerlerine göre daha fazla sorumluluk üstlendikleri ve daha net stratejiler belirlediği görüşünü destekliyor. Buna rağmen, Kadıköy Belediyesi'nin zemin etütleri yapılması, riskli yapıların tespit edilmesi, ruhsat denetimlerinin

yapılması, yerinde ve ihtiyaç odaklı dönüşüm/yenileme çalışmalarının gerçekleştirilmesi, riskli ve dönüşüm alanlarına yönelik planlama çalışmalarının yapılması, dönüşüm projelerinde kira yardımı taleplerinin sonuçlandırılması gibi risk azaltıcı/önleyici faaliyetler belirlemediği görüldü. Belediyeler içerisinde tam tersi noktada da Çatalca Belediyesi'nin analiz edilen göstergelerin, soruların neredeyse hiçbirine olumlu cevabının bulunmadığı, Bahçelievler, Esenyurt ve Silivri Belediyeleri'nin de oldukça az sayıda göstergeye olumlu cevap verilebildiği anlaşıldı.

Şekil 15. Stratejik Amaç ve Hedefler İlçeler

Özetle İstanbul ilçe belediyelerinin büyük bir çoğunluğunun afetlere karşı dayanıklı olmayı stratejik amaç ve hedeflerinde yeterince belirlememiş olduğu, afetlere dair belirledikleri hedef ve faaliyetlerinde de kentsel dönüşüm, acil durum ve müdahaleye odaklandıkları anlaşıldı. Önleyici faaliyetleri yeterli ve etkili şekilde tanımlamadıkları, merkezi yönetim ve sivil kurum/kuruluşlarla koordinasyon ve iş birliğine değinmedikleri ve ayrıca afet yönetimini öncesi-acil durum ve sonrası süreçleriyle birlikte bütünsel olarak ele almadıkları ifade edilmelidir.

4.5 Katılımcılık ve İş Birlikleri

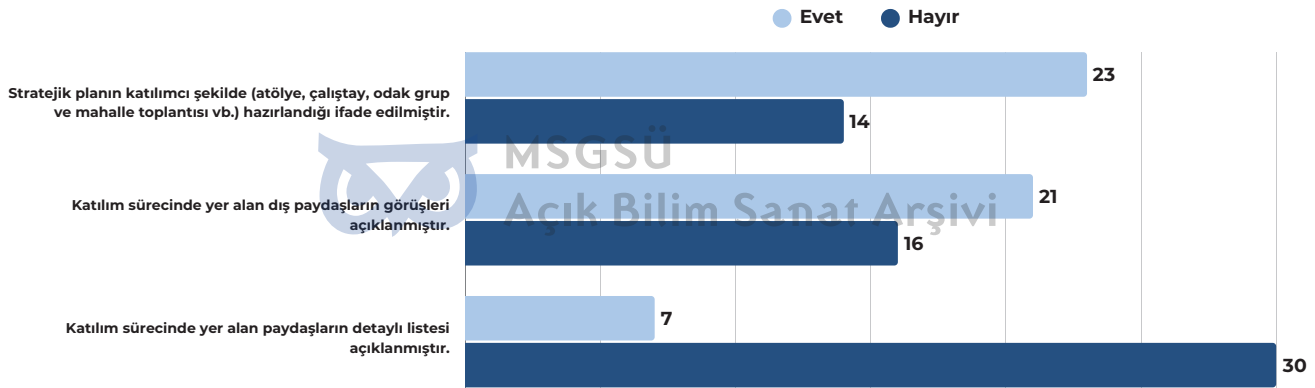
Mevzuat gereği, belediyeler şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık gibi iyi yönetim kültürü ile uyumlu biçimde işlemesi gereken kurumlardır. Birçok İstanbul ilçe belediyesi bu yönde söylemler, kurumsal mekanizmalar (ör. kent konseyi) ve uygulamalara sahiptir. Bu nedenle çalışma kapsamında belediyelerin stratejik plan hazırlama sürecindeki iyi yönetim kültürünü stratejik plan hazırlama sürecinde ne kadar hayata geçirdiğini analiz etmek gerekti. Özellikle, planlama sürecinin şeffaf ve katılımcı şekilde hazırlanması depreme bağlı afet risklerini daha iyi belirlemek ve buna karşı daha etkili tedbirler almak açısından önemlidir.

Şehrin paydaşı olan diğer kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları, muhtarlar ile diğer aktörlerin ne oranda katılım gösterdiği ve aynı zamanda nerede, nasıl iş birlikleri kurmayı hedefledikleri stratejik planlarda yer buluyor.

Bu nedenlerden ötürü, stratejik planların katılımcı biçimde hazırlanması ve paydaşlar ile iş birlikleri konusunda içerdiği hedef ve faaliyetler önemli yere sahip. İstanbul ilçe belediyelerine ait stratejik planlarının bu yönüyle ele alınması için katılımcılık ve iş birliği kavramlarının planlarda izi sürüldü. Bu başlıkta yapılan analiz, stratejik planlarda paydaş analizi ve katılıma dair doğrudan/dolaylı atıf var (mı)dır sorusu yöneltilerek gerçekleştirildi.

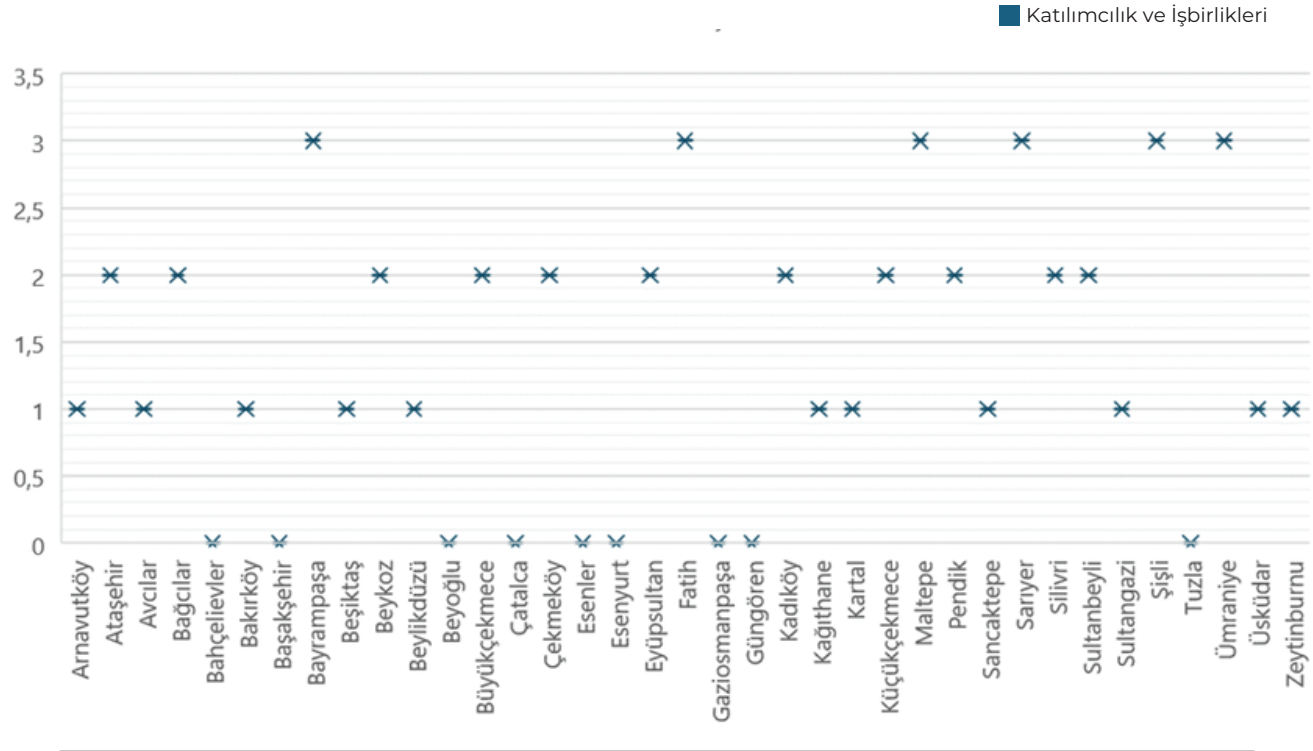
Katılımcılık ve iş birliklerinin tespitinde aşağıdaki grafikte yer alan üç göstergeden faydalandı. Stratejik planlarını incelediğimiz 37 ilçe belediyesi içerisinde “stratejik planın katılımcı şekilde (atölye, çalıştay, odak grup ve mahalle toplantısı vb.) hazırlandığını” belirten ilçe belediyesi sayısı ise 23’tür. Katılım sürecinde yer alan dış paydaşların görüşlerinin açıklanmasını içeren stratejik plana sahip ilçe belediye sayısı ise 21’dir. Kapsayıcılık bağlamında stratejik planlarını incelediğimiz 37 ilçe belediyesinin 7’sinde dış paydaşların detaylı listesi yer aldığı anlaşıldı.

Şekil 16. Katılımcılık ve İş Birlikleri Göstergeler

Bayrampaşa, Fatih, Maltepe, Sarıyer, Şişli ve Ümraniye ilçe belediyelerinin strateji planında; planın katılımcı şekilde hazırlandığı, dış paydaşların görüşlerine yer verildiği ve dış paydaşların detaylı listesini sundukları anlaşıldı. 22 stratejik planda ise katılımcılık ve iş birlikleri konusunda kısmi göstergeler bulundu. Öte yandan, 9 belediyede (Bahçelievler, Başakşehir, Beyoğlu, Çatalca, Esenler, Esenyurt, Gaziosmanpaşa, Güngören ve Tuzla) ise stratejik plan hazırlama sürecinin katılımcı şekilde (atölye, çalıştay, odak grup ve mahalle toplantısı vb.) yürütüldüğüne dair herhangi bir detaya yer vermediği görüldü.

Şekil 17. Katılımcılık ve İş Birlikleri İlçeler

Katılımcılık ve iş birliği teması, ilçe belediyelerinin stratejik planlarını hazırlarken ilgili iç ve dış paydaşları sürece ne ölçüde dahil ettiklerini göstermesi açısından önem taşıyor. Belediyelerin, katılım süreçlerini ve süreç içinde kurdukları iş birliklerini detaylı şekilde paylaşmamaları, şeffaflık, kapsayıcı ve anlamlı katılım gibi ilkeleri yeterince yansıtmadıklarını gösterir. Bu açıdan, stratejik planın katılımcı bir biçimde hazırlandığı, ancak daha önemlisi, sürece dahil edilen paydaşların kim olduklarının ve katılım süreçlerinin nasıl yürütüldüğünün detaylı bir şekilde paylaşılması yerinde olacaktır.

4.6 İdari ve Mali Kapasite

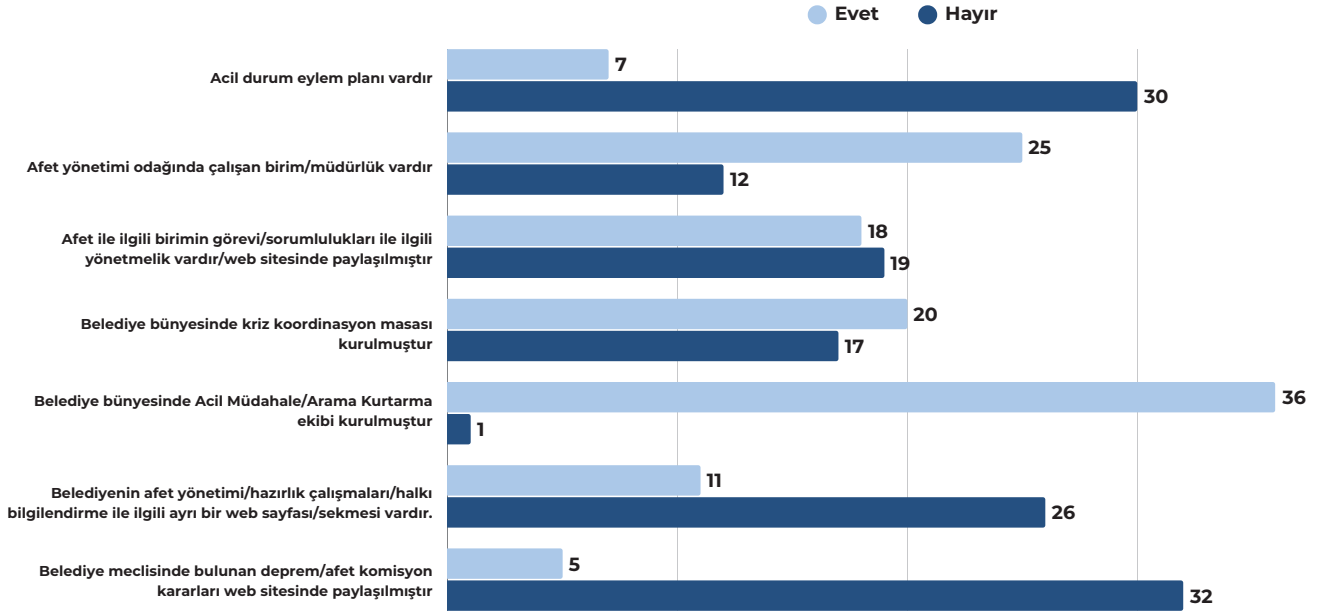
En bütünsel, katılımcı ve etkin hazırlanan politikalar veya planlar bile güçlü bir kurumsal yapı ve kapasite olmadan hayata geçirilemez. Politika ve planları tutarlı ve etkin şekilde hayata geçirmek, istenilen sonuçları ve öngörülen etkileri elde etmek için güçlü kurumsal yapı ve kapasiteler bulunmalıdır. Belediyelerin toplumun yaşam hakkını korumak, bunun için deprem başta olmak üzere diğer afet risklerine karşı gerekli azami tedbirleri alması için kendi işleyiş ve kapasitelerine önem vermelidir. Bunun pratik olarak incelenmesi belediyenin siyasi, idari ve mali açıdan değerlendirilmesini gerektiriyor.

4.6.1 Kurumsal Kapasite ve Organizasyon

Kurumsal kapasite denince akla ilk olarak belediyelerin afet yönetimine dair doğrudan idari yapılanmaya sahip olup olmadığı, varsa ilgili birimin görev/sorumlulukları ile ilgili yönetmeliğin bulunup bulunmadığıdır. Bu kapsamda, bir belediyenin acil eylem durum planı, kriz koordinasyon masası/merkezi, afet yönetimi ve hazırlık çalışmalarıyla ilgili bilgilerin, toplanma alanlarının yer verildiği ayrı bir web sayfası veya sekmesinin ve ayrıca belediye meclisinin afet komisyonunun bulunup bulunmadığı da incelendi.

İstanbul ilçe belediyelerinin 36 belediyenin arama kurtarma biriminin, 20 belediyede ise afet/kriz koordinasyon merkezinin bulunduğu görüldü. 25 belediyenin bürokratik idari yapılanması içerisinde afet işleri/yönetimi ile ilgili müdürlüğün/birimin yer aldığı, bunlardan 18'inde ise ilgili birimin yönetmeliklerinin olduğu/paylaşıldığı tespit edildi. Buna karşın, sadece 11 belediyenin kendi internet sitesinde afet yönetimi ve afetle ilgili ayrıca bir sekmenin olduğu; 7 tanesinde acil eylem durum planının bulunduğu, 5 tanesinin de belediye meclisinde afet komisyonunun bulunduğu/ bu komisyonun aldığı kararları kamuoyu ile paylaştığı anlaşıldı.

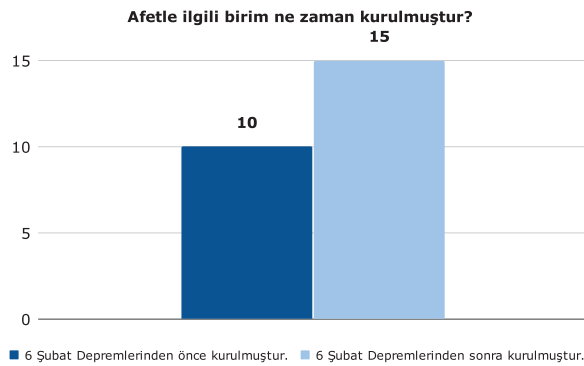
Şekil 18. Kurumsal Kapasite ve Organizasyon Göstergeleri

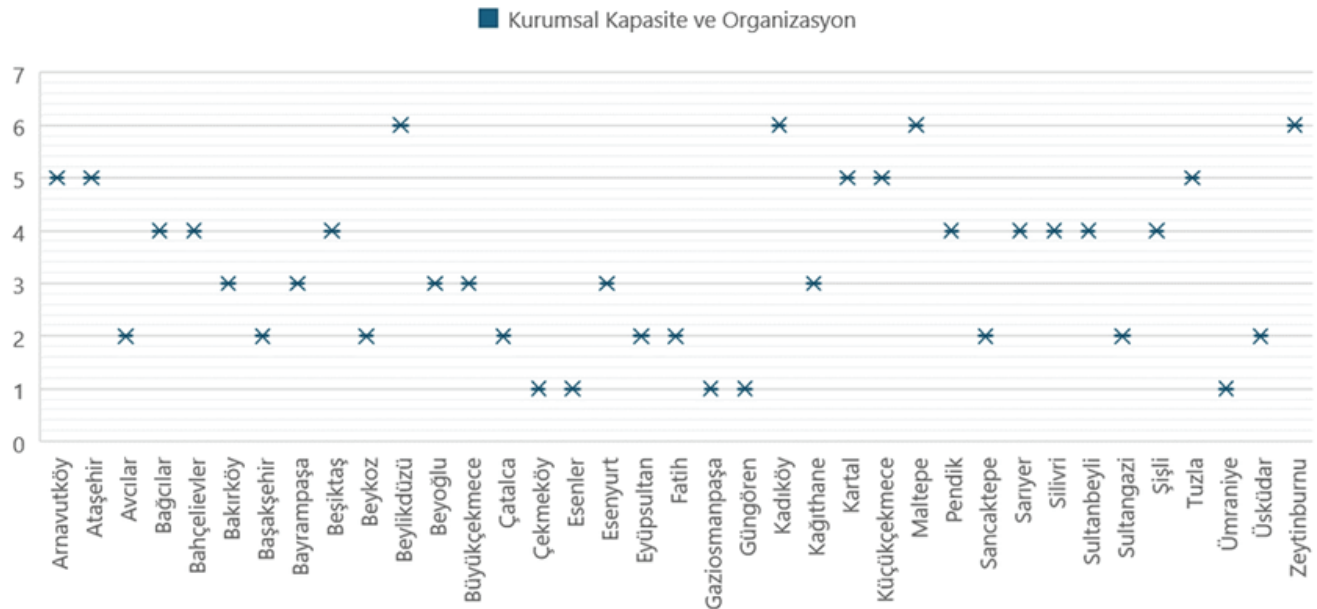
Öte yandan, yapılan detaylı bir araştırma, afet ile ilgili bürokratik bir birime sahip olan 25 belediyenin sadece 10'unda, ilgili birim ya da müdürlüğün 6 Şubat depremlerinden önce kurulduğunu, 15'inin ise depremden sonra idari mekanizmasına afet odağında çalışan müdürlük eklediği görüldü.

Belediyelerin afet yönetimine dair kurumsal kapasite ve organizasyon yapılarına dair incelemeler karşılaştırılmalı değerlendirildiğinde; Beylikdüzü, Kadıköy, Maltepe ve Zeytinburnu Belediyelerinin diğerlerine göre afet yönetimine dair daha iyi organizasyona sahip oldukları anlaşıldı. Çekmeköy, Esenler, Gaziosmanpaşa, Güngören ve Ümraniye Belediyelerinin ise sadece arama kurtarma ekibi gibi bir göstergeye cevap verebildiği görüldü.

Şekil 19. Afetle Mücadele Birimleri Ne Zaman Kuruldu?

Şekil 20. Kurumsal Kapasite ve Organizasyon İlçeler

Kısacası İstanbul ilçe belediyelerinin afet müdürlüklerinin çok yeni kurulmuş olması, acil durum eylem planı bulunan belediye sayısının az olması ile idari organizasyon yapısı ve kurumsal kapasitelerinin afet yönetimi konusunda zayıf oldukları tespitine götürdü.

4.6.2 Bütçe ve Kaynak Tahsisi

Belediyeler, kamu idare mevzuatı gereğince, performans esaslı bütçeleme yaklaşımı ile bütçe planlarını oluşturmaktadır. Bu yaklaşım uyarınca tüm belediyeler hazırladıkları stratejik plan ve performans programları çerçevesinde kaynak tahsisini sağlarlar. Bu kaynakları öngörülen doğrultuda kullandıkları ölçüde faaliyetlerin ve kaynak kullanımının raporlanması suretiyle hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı değerlendirilir. Özetle belediyelerin stratejik planda belirlediği amaç ve hedefler doğrultusunda bütçe tahminlerini yapması ve harcamalarını gerçekleştirmesi beklenir.

Bu çalışmada stratejik plarlarda afet yönetimi ve risk azaltımını doğrudan veya dolaylı olarak ilişkilendirilebilecek hedefler üzerinden ilgili hedef kartları incelendi.[6] Hedef kartlarında doğrudan afet yönetimi ve risk azaltımı ile ilişkilendirilen afet konusunda bilinçlendirme

çalışmaları ve afetlere müdahale kapasitesini artıracak faaliyetler tespit edilerek bu hedef kartlarındaki maliyet tahminlerinin toplamı afet yönetimine ayrılan kaynak olarak değerlendirildi. Araştırma çerçevesinde 37 belediyenin 31'inin 2020-2024 Stratejik Planlarında afet yönetimi ve risk azaltımına yönelik doğrudan veya dolaylı olarak değerlendirilebilecek bir hedef belirlediği görüldü. Ancak, belediyelerin kentsel dönüşümüne ayırdıkları kaynağı ayrıca ele aldığımızda, 37 ilçe belediyesinin ancak 29'nun afet yönetimi ve risk azaltımına yönelik bir kaynak tahsis ettiği tespit edildi. Bu durum, bazı belediyelerin afet yönetimi ile ilişkilendirilebilecek çeşitli hedefleri olsa da bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için hiçbir kaynak tahsis etmediğini, somut bir faaliyet ortaya koymayı planlamadığını düşündürdü.

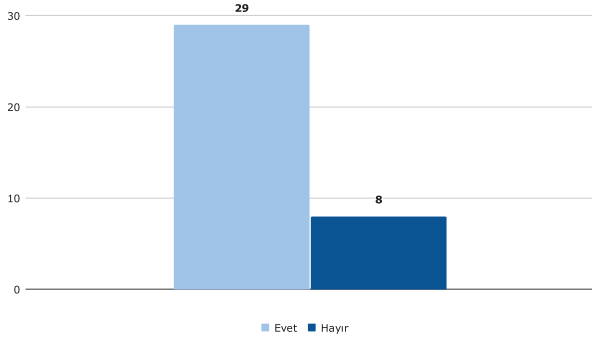
Ayrılan kaynaklar diğer stratejik hedeflere ayrılan toplam maliyetle birlikte göreceli olarak değerlendirildiğinde ise belediyelerin afet yönetimine çok kısıtlı bir kaynak ayırdığı görüldü. Herhangi bir kaynak aktardığı belirlenen 29 belediye üzerinden yapılan bir değerlendirme ile İstanbul ilçe belediyeleri afet yönetimine tüm faaliyetler bütçesi içinde ortalama % 0,3'lük bir kaynak ayırdığı tespit

[6]Risk odaklı bütünsel afet yönetimi henüz yerel yönetimlerce henüz yeterince benimsenmediği için aslında afet risklerinin azaltılmasına yönelik olarak da değerlendirilebilecek mekânsal planlama çalışmaları, yol bakımı, yeşil alan düzenlemeleri gibi belediyecilik faaliyetleri afet yönetimine yönelik ele alınmıyor. Bu nedenle bu çalışmalara yöneltilen kaynaklar bu çalışma kapsamında afet dayanıklılığına yönelik bütçe dahilinde değerlendirilmedi.

edilirken, kentsel dönüşümle yönelik hedefler çerçevesinde planlanan faaliyetlere yönelik yapılan maliyet tahminleri üzerinden yapılan bir hesaplamayla kentsel dönüşüme ayrılan payın ise % 3 civarında olduğu hesaplandı.

Şekil 21. Belediye Bütçelerinde Afetle Mücadele

Belediye 2020-2024 dönemi için deprem/afet yönetimi/dayanıklılık alanında faaliyetleri için bütçe tahsis etmiştir.

Belediyelerin afet yönetimi ve risk azaltmaya diğer belediyeçilik faaliyetleri ve hizmetleri arasında ne kadar önem atfettiği bu alana göreceli olarak ne kadar kaynak tahsis ettiği üzerinden değerlendirilebilir. Risk odaklı bütünsel afet yönetimi konusunda stratejik planda ortaya konulan söylem ve analizlerin tutarlılığı ancak bu alana yönelik stratejik bir amacın ve ilgili hedeflerin bulunması, bu hedefleri hayata geçirecek faaliyetlerin tanımlanması ve bunları ölçecek göstergelerin belirlenmesi ile yeterli kaynağın tahsis edilmesi ile mümkün olabilir. Belediyelerin depremin yol açabileceği afet risklerinin bütünsel ve etkin biçimde azaltılması, olası afet durumunda ise acil şekilde müdahale edilebilmesi için gerekli kaynakları tahsis etmesi ve verimli kullanması gerekir. Bunun da ötesinde yerel afet riskleri için diğer kamu kurumları ve paydaşların kaynaklarını da kullanması için ön açıcı ve teşvik edici bir tavır alması faydalı olacaktır.

5. TESPİT VE ÖNERİLER

Bu araştırma kapsamında belirlenen göstergeler ve bunları cevaplandırmak için kullanılan veriler ışığında belirli tespitler ve gelişim önerileri yapmak mümkün hale geldi. Yapılan incelemelere dayanarak, belediyelerin yurttaşların yaşam haklarını ve kendi yerel doğal ve yapılı çevrelerini korumak konusunda farklı gelişim çabaları göstermesi gerektiği anlaşıldı. Aşağıda **belediyelerin stratejik planlama yaklaşımında yaşam hakkını korumak için depreme bağlı afet riskine yönelik nasıl bir yaklaşım sergilediğini** göstermek için her bir tema altında detaylı tespit ve öneriler sunuldu.

• Yetki ve Sorumluluk Anlayışı:

İstanbul ilçe belediyelerinin stratejik planları referans alındığında, tüm belediyelerin yaşam hakkını korumayı ve buna bağlı olarak depreme bağlı afet riski yönetimini asli yetki alanları ve sorumluluklarında görmediği gözlemlendi. 37 ilçe belediyesinin stratejik plan kapsamında kendi yetki ve sorumluluklarını tanımlamak için üst politika belgelerine referans verirken sadece 28'i afet yönetimi/risk azaltımı ile ilgili bölümlere değindiği tespit edildi. 9 belediyenin ise bunu ele almadığı görüldü. Mevzuat analizlerine bakıldığında ise 19 belediyenin acil durum planlaması ve afet yönetimine dair mevzuat ile doğrudan bağ kurduğu, 18 belediyenin ise afet yönetimine dair bir ilişkilendirme yapmadığı anlaşıldı. Öte yandan, 37 belediye arasında kendi görev, hizmet ve sorumluluk tanımlama alanlarında gören 25 ilçe belediyesi olduğu ve bunların deprem/afet yönetimini ele aldığı tespit edildi.

Yukarıdaki tespitler ışığında, tüm belediyelerin kendi yetki ve sorumluluk alanlarında tutarlı bir şekilde insan ve diğer canlıların yaşam hakkını korumak amacıyla deprem afet riskine yönelik faaliyetleri ele alması gerektiği anlaşıldı. Seçilmiş ve atanmış tüm kamu karar alıcılarının ilk Anayasal sorumluluğu kendi yetki alanında yaşayan kişilerin can ve mal varlığını korumak olduğunun hatırlanmasına ihtiyaç var. Ayrıca, depreme bağlı afet riskine karşı dayanıklılık sağlanmadan diğer bütün belediye yatırım ve faaliyetlerinin risk altında olacağının da altı çizilmeli.

• Mevcut Durum Analizi:

İstanbul ilçe belediyelerinin stratejik planlarında yerelin ve kurumun mevcut durum analizleri incelendiğinde yeterli sayı ve nitelikte depreme bağlı afet risk yönetiminin değerlendirilmediği anlaşıldı. Toplanan veriler incelendiğinde sadece 4 belediyenin kendi ilçesinin tarihinde yer alan deprem gerçekliğini doğrudan ortaya koyduğu görüldü. 12 belediyenin tehlikeye maruziyet ve zarar görebilirlik anlamında, afet risklerine veya afet sonrasına dair açık/net/doğrudan tespitler yaptığı anlaşıldı. 13 ilçe belediyesinin ise afet risklerine veya afet sonrası duruma dair ihtiyaçlara dair açık/net/doğrudan değerlendirmelerde bulunduğu tespit edildi. PESTLE analizinde deprem/afet riskleri/afet yönetimi konularında 19 belediyenin tespitlerde bulunduğu görüldü. Belediyeler GZFT analizlerinde ise deprem riski ve afet yönetimine 29 belediyenin değindiği anlaşıldı.

Yukarıda ortaya konan tespitler tüm ilçe belediyelerinin yerelin ve kurumun mevcut durum analizinde depreme bağlı afet riskini öncelik olarak görmesi gerektiği anlaşıldı. Deprem gibi tüm yerleşim alanlarını, insan ve canlı yaşamını tehdit eden bir riskin mevcut durum analizinde değerlendirilmesi belirlenecek stratejik amaç ve hedefler ile bunların gerçekleşmesi için yürütülecek faaliyetlerin daha sağlıklı, doğru ve etkili olmasına hizmet edecektir. Özellikle afet riskine yönelik çalışmaların gerekçesini bilimsel ve kanıt temelli ortaya koymak vatandaşların da durum hakkında farkındalık ve önceliklerinin gelişmesine olumlu etki edecektir.

• Söylem ve Yaklaşım:

Söylem analizi belediye başkanı/liderlik ve kurumun deprem ve afet riski konusundaki farkındalık, duyarlılık ve sorumluluk yaklaşımını işaret etmesi açısından önem taşır. Bu kapsamda stratejik plarlarda sunuş, misyon, vizyon ve ilkelerde afet yönetimi, yaşam hakkı ve dayanıklılığa dair doğrudan/dolaylı kavram veya söylemler incelendi.

İstanbul'un 37 ilçe belediyesinde sadece 8 belediyede başkan stratejik plan sunuş/önsöz yazısında deprem/afet/dayanıklılık olgusunu vurguladığı tespit edildi. Belediyelerin misyon ve yönetim ilkeleri/değerleri bölümlerinde ise sadece 2 belediye dayanıklılık olgusunu içerdiği görüldü. Öte yandan, misyon bölümlerinde 10, vizyon bölümlerinde 8, ilkeler/değerler bölümlerinde de 12 belediye afet, dayanıklılık ve yaşam hakkı gibi kavramlarla ilişkilenebilecek insan merkezli/odaklı, sağlıklı/güvenli veya çevre gibi geniş ve dolaylı kavramları kullanmış olduğu gözlemlendi.

Toplamda, söylem kapsamında 14 belediyenin afet, dayanıklılık, yaşam hakkı kavramlarına atıf yapmadığı, doğrudan ve ciddi bir söylem üretmediği anlaşıldı. 18 belediyenin ise dirençlilik/dayanıklılık kavramlarına stratejik planlarında hiç yer vermediği tespit edildi.

Kısaca, tüm belediyelerin başta başkan düzeyinden başlayarak stratejik planlarında yaşam hakkını korumak, afet veya deprem riskini yönetimi ya da dayanıklılık gibi kavramları söylemlerine yansıtması gerektiği anlaşıldı. Nihai olarak, kamu yetki ve kaynağını emanet alan belediye karar alıcıları bu alanda ortaya koyduğu söylem ile gerek bürokratik yapıya gerekse de vatandaşlar ve diğer vatandaşlara yaşam hakkı ve afetlere dayanıklılık olgusunu hatırlatarak yapılacak çalışmalara öncülük etmesi beklenmelidir. Bu söylemler ortaya konan yaklaşım, politika ve uygulamalara yol gösterici olacaktır.

• Stratejik Amaç ve Hedefler:

Stratejik amaç ve hedefler belediyelerin gelecek 5 yılda yürüteceği faaliyetlerin yönünü tayin eden en önemli göstergelerdir. Bu amaç ve hedefler afet risklerini azaltmak, toplumun dayanıklılığını artırmak ve afet sonrasında hızlı iyileşme sağlamak üzerine odaklandığı oranda belediyeler yaşam hakkını korumak konusunda güçlü bir yaklaşıma sahip olacaktır.

Yapılan araştırmada, 37 ilçe belediye arasında sadece 8 belediyenin doğrudan afet yönetimi ve dayanıklılıkla ilgili stratejik amaç belirlediği tespit edildi.

Öte yandan, 33 ilçe belediyesinin stratejik planlarında doğrudan afetlere hazırlık, dayanıklılık, etkin afet yönetimi gibi hedefler belirlediği 4 belediyenin hiç bir hedef koymadığı anlaşıldı. Afet esnasında acil durum ve müdahaleye dair faaliyetler belirleyen belediye sayısının ise 24 olduğu görüldü. Ayrıca olası bir afet durumunda yapılacak koordinasyon ve işbirliğini sağlamaya dönük sadece 6 belediyenin faaliyet belirlediği anlaşıldı.

Bu durumdan anlaşılabileceği üzere, tüm ilçe belediyeleri stratejik amaç, hedef ve faaliyetlerinde tutarlı şekilde depreme bağlı afet riskini azaltmak, deprem sonrası acil müdahale ve yaşamı korumak konusunda daha fazla gelişime ihtiyacı olduğu anlaşıldı. Neticede, tüm söylem, beyan veya vaatler ancak stratejik amaç, hedef ve faaliyetlere yansıtıldığı oranda gerçekleşebilecektir.

• Katılımcılık ve İşbirlikleri

Yaşam hakkını korumayı ve afet dayanıklılığını merkeze alan stratejik planlar, tüm toplum kesimlerinin katılımını gerektirir. Belediyeler bu süreçte, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları, akademik kurumlar, özel sektör ve vatandaşlar gibi yereldeki tüm aktörlerin görüşlerini yansıtmalıdır. Bu sayede, daha bütünsel, kapsayıcı ve bilimsel çözümler geliştirilebilir.

Araştırma kapsamında stratejik planlar incelendiğinde 37 ilçe belediyesi içerisinde 23 belediye planları katılımcı biçimde hazırladığını ifade ettiği tespit edildi. Katılımın niteliğini incelemek üzere bakıldığında ise 21 belediyenin dış paydaşların görüşlerini yansıttığı görüldü. Bunların arasında ise sadece 7 belediyenin dış paydaşların detaylı listesini paylaştığı anlaşıldı.

Afet riski gibi bir alanda her paydaşın görüşü alınması ve birikiminden faydalanması hayati önem taşır. Özellikle üniversitelerin bilimsel birikimi ile meslek odalarının mesleki uzmanlıkları afet risklerinin belirlenmesi, bunlara etkin şekilde tedbir alınması ve afet durumunda ise en kapsamlı ve etkili müdahaleler yapılmasında hayati değere sahiptir. Bu nedenle, genel olarak stratejik planlamanın katılımcı şekilde olmasına özel önem verilmelidir.

- **İdari ve Mali Kapasite:**

Belediyelerin afet risklerine karşı yaşam hakkını koruması ve bunun için dayanıklılık odaklı bütünsel ve etkin faaliyet yürütmesi için güçlü idari ve mali kapasiteye sahip olması gerekir. Gerekli kapasite olmadan en iyi hazırlanmış politika ve planların uygulanma olasılığı düşük olacaktır.

Yapılan incelemelerde 36 ilçe belediyesinin arama kurtarma biriminin, 20 belediyenin ise afet/kriz koordinasyon merkezinin bulunduğu tespit edildi. 25 belediyenin organizasyonel yapılanmasında afet işleri/yönetimi ile ilgili müdürlük veya birimin mevcut olduğu ve bunlardan 18'inde ise ilgili birimin yönetmeliklerinin paylaşıldığı tespit edildi. Ancak, idari bir birime sahip olan 25 belediyenin sadece 10'unda, ilgili birim ya da müdürlüğün 6 Şubat depremlerinden önce kurulduğu fark edildi. Diğer taraftan, sadece 11 belediyenin kendi internet sitesinde afet yönetimi ilgili özel yer olduğu görüldü. Belediyelerin 7 tanesinde acil eylem durum planının bulunduğu ve 5 tanesinin belediye meclisinde afet komisyonunun bulunduğu anlaşıldı.

Mali açıdan incelendiğinde, 37 belediyenin ancak 29'unun afet yönetimi ve risk azaltımına yönelik bir kaynak tahsis ettiği tespit edildi. Tahsis edilen bütçenin diğer stratejik hedeflere ayrılan toplam maliyetle birlikte göreceli olarak değerlendirildiğinde belediyelerin afet yönetimine çok sınırlı kaynak ayırdığı anlaşıldı. 24 ilçe belediyesinin afet yönetimine tüm faaliyetler bütçesi içinde ortalama % 0,3'lük bir kaynak tahsis ettiği hesaplandı.

Bu tespitlerden hareketle, tüm ilçe belediyelerinin gerek idari yapılanmalarında gerekse de mali kaynak tahsisinde daha fazla gelişime ihtiyaç duyduğu söylenebilir. Dayanıklılık alanına yapılan her yatırımın geleceği güvence altına almaya ve diğer tüm yatırımları sağlam bir zemine çektiğini vurgulamakta fayda var.

6. SONUÇ

Yapılan bu araştırma İstanbul'da ilçe belediyelerinin 2024 yerel seçimlerden sonra hazırladıkları stratejik planların afet riskine karşı **yaşam hakkını korumak için** daha **bütünsel, katılımcı ve bilimsel** hazırlanmasına katkı vermek için yürütüldü. Aynı zamanda ülkenin diğer deprem riski yüksek ilçelerinde belediyeler için de faydalı olabileceği öngörüldü.

Deprem afet risklerini merkeze alan, daha kaliteli ve etkili hazırlanacak ilçe belediye stratejik planları depreme bağlı afet risklerinin belirlenmesi, bunlara yönelik azami tedbirler alınması ve olası afet durumunda etkin acil müdahale için tüm belediye yatırım ve faaliyetlerin buna göre planlanmasını açısından önem taşıyor.

Bu çalışma kapsamında stratejik plan hazırlama zorunluluğu olan 37 İstanbul İlçe Belediyesinin 2020-2024 planları yurttaşların yaşam hakkını korumak amacıyla depreme bağlı afet risklerine yaklaşımı incelendi. Bu incelemede 6 tema üzerine inşa edildi. Her bir tema için farklı kapalı uçlu sorulardan oluşan toplanda 38 gösterge belirlendi. Söz konusu göstergeler referans alınarak toplanan veriler ile ilçe belediyelerinin stratejik planlama ve yapılanma yaklaşımı değerlendirildi. Ortaya çıkan tablo ise ilçe belediyelerinin tümünde gelişim için çaba gösterilmesi gerektiğini ortaya koydu. Kısaca özetlemek gerekirse, tema bazlı gelişim alanları aşağıda özetlendi.

- **Yetki ve Sorumluluk Anlayışı**

Tüm belediyelerin kendi yetki ve sorumluluk alanlarında tutarlı bir şekilde insan ve diğer canlıların yaşam hakkını korumak amacıyla deprem afet riskine yönelik faaliyetleri ele alması gerektiği anlaşıldı. Bunun tüm kamu karar alıcıları için Anayasal bir sorumluluk olduğunu hatırlatmakta fayda var.

- **Mevcut Durum Analizi**

Tüm ilçe belediyelerinin yerelin ve kurumun mevcut durum analizinde depreme bağlı afet riskini öncelik olarak görmesi gerektiği anlaşıldı.

Bütünsel ve detaylı risk analizleri yapmadan belediyelerin depreme bağlı afet risklerini etkili biçimde azaltması mümkün olmayacaktır.

- **Söylem ve Yaklaşım**

Tüm belediyelerin başta belediye başkanlarının sunuş yazısı olmak üzere stratejik planlarında yaşam hakkını korumak, afet veya deprem riskini yönetimi ya da dayanıklılık gibi kavramları söylemlerine yansıtması gerektiği anlaşıldı. Liderlik ve kurum söylemi hangi konuların öncelik olarak ele alınacağını, önem derecesini ve ele alış biçimini yansıtması açısından önemli yere sahiptir. Özellikle vatandaşlar ve diğer paydaşların bu alanda farkındalık ve sorumluluk alma bilincini yükseltmesi açısından da değer taşır.

- **Stratejik Amaç ve Hedefler**

Tüm ilçe belediyeleri stratejik amaç, hedef ve faaliyetlerinde tutarlı şekilde depreme bağlı afet riskini azaltmak, deprem sonrası acil müdahale ve yaşamı korumak konusunda daha fazla ve iyi çaba göstermesi gerektiği anlaşıldı. Özellikle önleyici tedbirler konusuna daha fazla ağırlık verilmesi gerektiği, tüm kentsel planlama ve dönüşüm süreçlerinin depreme bağlı afet riskini merkeze alarak yürütülmesi gerektiğini ortaya çıkı.

- **Katılımcılık ve İş Birlikleri**

Stratejik planlarda afet riski ile ilgili hazırlıklar yapılırken her paydaşın görüşü alınması ve özellikle üniversitelerin bilimsel birikimi ile meslek odalarının mesleki uzmanlıklarından faydalanılması gerektiği gözlemlendi. Şehrin farklı paydaşlarının müşterek mahalli riskleri belirlemek ve bunların azaltılması sürecinde aktif rol alması için katılım ve iş birlikleri daha fazla önemsenmelidir. Burada özellikle kent konseyi önemli bir arayüz olarak daha fazla işlev üstlenebilir, ilçe dayanıklılık platformu gibi yapıların kurulmasına hizmet edebilir.

• İdari ve Mali Kapasite

Tüm ilçe belediyelerinin gerek idari yapılanmalarında gerekse de mali kaynak tahsisinde daha fazla gelişime ihtiyaç duyduğu gözlemlendi. En iyi hazırlanmış stratejik planlar bile güçlü idari ve mali yapılanma olmadan etkili sonuçlara yol açmayacaktır. Belediyelerin kendi kurumsal yapılanma ve kaynak tahsisinde afet risklerine yönelik kapasitesini artırması faydalı olacaktır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, belediyelerin insan yaşamını korumayı merkeze alan bir sorumlulukla depreme bağlı afet riskini en aza indirecek bir yaklaşım edinmeleri gerektiği tespit edildi. Her belediye başkanı ve meclis üyesi kendi ilçesinde yaşayanların hayatını güvenli kılmakla sorumlu olduğunu bir kez daha vurgulamakta fayda var. Bu duyarlılık ve sorumluluk yaklaşımı stratejik planların başkan vizyonu dahil yönetim ilkeleri, üst politika belgeleri, mevcut durum analizi, amaçlar, hedefler, faaliyetler, ölçüm göstergeleri ve bütçe gibi farklı aşamalarda bütünsel olarak ele alınması gerektiği anlaşıldı.

Depreme bağlı afet risklerine karşı yaşam hakkını ve şehirleri korumak tüm seçilmiş ve atanmış karar alıcılarının daha fazla duyarlılık göstermesi ve sorumluluk alması ile sağlanabilir. Burada sadece idari yetkilere bakılmaması, Anayasa gereği her seçilmiş siyasi temsilcinin kendi yerinde yaşayan hemşehrilerinin ve komşularının hayatını korumakla da sorumlu kılındığını vurgulamakta fayda var. Bunun için merkezi idare ile müzakereler yapmak, gerekli hukuki ve idari düzenlemelerin sağlanması için savunuculuk veya lobi faaliyeti yapmak gibi farklı süreçler de siyasal temsil bir işlevi olarak ele alınmalıdır.

Yapılan bu araştırma ve elde edilen tespitlere bakarak İstanbul'da ilçe belediyelerinin stratejik plan hazırlama, idari yapılanma, kaynak tahsisi ve paydaşların katılımı ile iş birlikleri konusunda daha fazla çaba harcaması gerektiği söylenebilir.

Belediyelerde Ekim 2024 tarihinde tamamlanacak olan stratejik plan ve bütçe hazırlama sürecinde bu rapor kapsamında belirlenen tespit ve önerilerin göz önünde bulundurulması yaşam hakkının korunması ve daha dayanıklı bir İstanbul'un inşasında faydalı olacaktır. Belediyelere ilaveten kent konseyleri, meslek odaları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları da yaşam hakkını korumak ve depreme bağlı afet risklerini azaltmak için stratejik planlama süreçlerinde daha aktif yer alması daha bütünsel ve etkili çözümlerin üretilmesi ile hayata geçirilmesine destek olacaktır.

EKLER

EK 1. ULUSAL KALKINMA PLANLARI

Belediyeler dahil tüm kamu kurumları kendi politika ve faaliyetlerini ulusal ölçekte hazırlanan kalkınma planları doğrultusunda, mevzuatın öngördüğü şekilde yerine getirmekle sorumludur. Stratejik planlar hazırlanırken gerekli üst politikaların başında kalkınma planı gelirken bölge kalkınma planı, sektörel ve tematik üst politika ve planlar da göz önünde tutulmalıdır. Bu nedenle belediyelerin incelendiği döneme ait olan 11. Kalkınma Planı ile güncel olarak hazırlanan döneme ait 12. Kalkınma Planı'nı da ilgili kısımlar aşağıda sunuldu.

ON BİRİNCİ KALKINMA PLANI

b. Politika ve Tedbirler

630. Yurt içi ve yurt dışındaki kültür mirasımız, toplumun kültür, tarih ve estetik bilincini geliştirecek, kültür turizmüne katkı sağlayacak ve afet riskini dikkate alacak şekilde korunacak, taşınmaz vakıf kültür varlıklarına vakfiye şartları doğrultusunda işlevsellik kazandırılacaktır.

2.4. YAŞANABİLİR ŞEHİRLER, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE

666. Kentlerin sürdürülebilir gelişimini sağlamaya yönelik; erişilebilir yüksek bağlantılı kentsel ulaşım sisteminin kurulması, afetlere ve iklim değişikliğine karşı dayanıklı altyapı, sürdürülebilir üretim ve tüketim mekanizmasının oluşturulması, uzun vadeli bütünleşik kentsel planlama ve tasarım yapılması ve etkin afet yönetiminin uygulanması gibi çalışmalar, tüm paydaşların katılımını ve kapsamlı bir iş birliğini gerekli kılmaktadır.

2.4.2. Şehirleşme

674. Şehirlerimiz kalkınma vizyonu ile eşgüdüm içerisinde, çok merkezli, karma kullanımı destekleyen, özellikle erişilebilirliği sağlayan bir yaklaşımla planlanacak; mekânsal planlarda topoğrafyayla ahengin sağlanması ve afet riski,

iklim değişikliği, coğrafi özellikler ve tarihi değerlerin gözetilmesi esas alınacaktır.

686. Kentleşme, nüfus artışı, yenileme ve afetten kaynaklanan konut ihtiyacı arz-talep dengesi gözetilerek karşılanacaktır.

b. Politikalar ve Tedbirler

687.2. Konut üretiminde kalite, sağlamlık, erişilebilirlik, enerji verimliliği, afetlere dayanıklılık standartları geliştirilecek ve her aşamada gözetilecektir.

2.4.4. Kentsel Dönüşüm

a. Amaç

689. Afet tehlikesi ve riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve araziler, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşamayı esas alacak şekilde dönüştürülecektir.

693. Afet riskli alanların tespiti ve ilanına ilişkin mevcut kriterler geliştirilecek ve netleştirilecek; yüksek öncelikli alanlar çok ölçütlü değerlendirme sistemiyle önceliklendirilerek ivedilikle dönüştürülecektir.

693.1. Kentsel dönüşüm uygulamalarında yerleşim alanı bazında önceliklendirme için çok ölçütlü değerlendirme modeli, can ve mal kaybına neden olma açısından afet riskleri, tehlikesi, etkilediği nüfusun büyüklüğü, mali ve finansal gereksinim, rezerv alanın mevcudiyeti gibi parametrelerin esas alındığı kriterler ve puanlama sistemi çerçevesinde geliştirilecek ve yerleşim alanları bu kapsamda önceliklendirilecektir.

693.6. İstanbul'da fay hattına yakın olan alanlar tespit edilerek kentsel dönüşüm çalışmalarında önceliklendirilmesi sağlanacaktır.

693.7. İstanbul'da mevcut yapılaşmış alanlarda yapı stoku dikkate alınarak, kentsel dirençliliğin artırılması amacıyla mevcut altyapı sistemlerinde afet risk önceliklendirme çalışması

yapılarak ihtiyaç duyulanlar yenilenecektir.

694. Kentsel dönüşüm uygulamaları ve imara yeni açılacak alanlar ile sanayi alanlarının dönüşümü kapsamında şehir planlaması yapılırken şehrin afet geçmişi, afet tehlikeleri ve riskleri göz önünde bulundurulacaktır.

694.1. Mekânsal planlama faaliyetlerinde AFAD tarafından hazırlanan Afet Riski Azaltma Sisteminin kullanılması sağlanacaktır.

694.2. Afet risklerinin planlama aşamasında gözetilmesine yönelik imar planlaması kriterleri geliştirilecek ve afet tehlike ve risklerine uygun imar planlaması yapılması sağlanacaktır.

2.4.8. Afet Yönetimi

a. Amaç

721. Afetlere karşı toplumsal bilincin artırılması, afetlere dayanıklı ve güvenli yerleşim yerlerinin oluşturulması ve risk azaltma çalışmaları yapılarak afetlerin neden olabileceği can ve mal kaybının asgari düzeye indirilmesi temel amaçtır.

b. Politika ve Tedbirler

722. Bölgelerin sosyo-ekonomik ve fiziksel özellikleri dikkate alınarak, farklı afet türlerine göre önceliklendirme yapılarak ve ülke genelinde iş birliği faaliyetleri artırılarak afet risk ve zarar azaltma çalışmaları yapılacaktır.

722.1. Afet risk ve zarar azaltma çalışmalarına yönelik Türkiye Afet Risk Azaltma Planı hazırlanacaktır.

722.2. Afet tehlike ve risklerinin azaltılması için öncelikli afet türleri dikkate alınarak il afet risk azaltma planları hazırlanacaktır.

722.3. Olmuş veya olması muhtemel afetler için yerel afet önleme projeleri hazırlanıp uygulanma kapasitesi artırılabilecektir.

722.4. Doğal afet sigortası bütün afet türlerini kapsayacak şekilde genişletilerek yaygınlaştırılacak, zorunlu deprem sigortası beyanı ve ödemesinin etkin bir şekilde takibi sağlanacaktır.

ON İKİNCİ KALKINMA PLANI (2024-2028)

94. Kalkınmanın sürdürülebilir olması için afet risklerinin anlaşılması, risk azaltıcı tedbirlerin alınması, çoklu tehlikelere karşı hazırlık kapasitesinin artırılması ve kırılganlıkların azaltılması önem taşımaktadır. Afet farkındalığının artırılması, imar planlarında çoklu afet tehlikelerinin dikkate alınması, binalar ile kritik alt ve üstyapıların dayanıklılığının artırılması, erken uyarı ve tahmin sistemleri ile afet sigortalarının yaygınlaştırılması risk azaltmaya yönelik tedbirler olarak öne çıkmaktadır.

153. İklim değişikliği ve afet kaynaklı riskler dikkate alınarak kentsel dirençliliğin artırılması giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Yaşam kalitesinin yükseltilmesi amacıyla refahın kapsayıcı bir şekilde geliştirilmesine, etkin hizmet sunumunun sağlanmasına ve kent kimliği ile aidiyetini dikkate alan planlama süreçlerine katılımı sağlamaya yönelik politikaların uygulanması önem arz etmektedir.

823. Aktif fay hatlarının üzerinde bulunan ülkemiz başta yüksek şiddetli depremler olmak üzere coğrafi konumundan dolayı tarih boyunca farklı afet tehlikelerine daha fazla maruz kalmıştır. Dolayısıyla, yaşam alanlarının dirençliliğinin sağlanması için mekânsal planlamada, altyapı inşası ve konut üretiminde afet risklerinin dikkate alınması önem kazanmaktadır.

722.5. Afetlere hazırlık ve risk azaltmaya yönelik uluslararası iş birliği faaliyetleri artırılabilecektir.

723. Ülke genelinde iklim değişikliğinin etkilerine ilişkin senaryolar da dikkate alınarak afet tehlike ve risk haritaları hazırlanacaktır.

723.1. Tüm afet türlerine göre afet tehlike haritaları hazırlanacaktır.

723.2. Afet tehlike derecesi yüksek olan yerlerde afet türlerine göre risk haritaları hazırlanacaktır.

724. İstanbul'da olması muhtemel bir deprem sonrasında oluşabilecek can ve mal kaybının en az seviyede tutulabilmesi için gerekli risk azaltma ve güçlendirme çalışmalarına devam edilecektir.

724.1. İstanbul'daki kritik alt yapı tesislerinin afetlere karşı dayanıklılığı artırılacaktır.

724.2. İstanbul'da afet ve acil durumlarda kullanılması planlanan geçici barınma alanlarının hizmet vereceği kapasite dikkate alınarak sosyal donatılarının tamamlanması ve kapasitelerinin artırılması sağlanacaktır.

725. Afetlere hazırlık ve afet sonrası müdahalede özel önem arz eden hastane, okul, yurt gibi ortak kullanım mekânları ile enerji, ulaştırma, su ve haberleşme gibi kritik altyapıların güçlendirilmesine öncelik verilecektir.

726. Afet sonrası iyileştirme çalışmaları için kapasite güçlendirilecektir.

726.2. Afet riski yüksek olan yerler için yerel afet sonrası iyileştirme planları hazırlanacaktır.

727. Afet yönetiminin etkinliğini artırmak üzere kurumlar arasında sürdürülebilir iletişim altyapısı üzerinden karar desteği sağlamaya yönelik veri paylaşımını iyileştirecek kesintisiz haberleşme altyapısı ile afet yönetimi bilgi ve karar destek sistemleri geliştirilecektir.

728. Afet ve acil durumlara karşı toplumsal farkındalık artırılacak ve yerel düzeyde afet yönetiminden sorumlu birimlerin kapasiteleri güçlendirilecektir.

728.2. Yerelde afet yönetiminden sorumlu birimlerin teknik ve idari kapasitelerinin güçlendirilmesi çalışmaları yapılacaktır.

823. Aktif fay hatlarının üzerinde bulunan ülkemiz başta yüksek şiddetli depremler olmak üzere coğrafi konumundan dolayı tarih boyunca farklı afet tehlikelerine daha fazla maruz kalmıştır. Dolayısıyla, yaşam alanlarının dirençliliğinin sağlanması için mekânsal planlamada, altyapı inşası ve konut üretiminde afet risklerinin dikkate alınması önem kazanmaktadır.

EK 2. DETAYLI GÖSTERGE TABLOSU

Araştırma kapsamında belirlenen temalar ile bunları yansıtan göstergeler aşağıdaki tabloda sunuldu.

TEMA	GÖSTERGE
Yetki ve Sorumluluk Anlayışı	Mevzuat analizinde afet yönetimine dair mevzuat ile bağlantı kurulmuş, ilgili mevzuata referans verilmiştir.
Yetki ve Sorumluluk Anlayışı	Stratejik planda ilgili temel üst politika belgelerinin afet yönetimi/risk azaltımı ile ilgili bölümlerine doğrudan atıf yapılmıştır.
Yetki ve Sorumluluk Anlayışı	Belediyenin görev, hizmet veya faaliyet alanları kapsamında deprem/afet yönetimi paylaşılmıştır.
Mevcut Durum Analizi	İlçede deprem/afetler ile ilgili tarihsel bilgi paylaşılmıştır.
Mevcut Durum Analizi	Afet /deprem özelinde mekansal planların ilgili bölümlerine doğrudan atıf yapılmıştır.
Mevcut Durum Analizi	Politik, Ekonomik, Sosyokültürel, Teknolojik, Yasal, Çevresel Etkiler (PESTLE) analizinde deprem/afet yönetimi konularında tespitler yapılmıştır.
Mevcut Durum Analizi	Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler (GZFT) deprem/afet riskleri/afet yönetimi konularında tespitler yapılmıştır.
Mevcut Durum Analizi	Yapılan mevcut durum değerlendirmesi çerçevesinde belediye tehlikeler, tehlikeye maruziyet ve zarar görülebilirlik anlamında, afet risklerine veya afet sonrasında dair açık/net/doğrudan tespitler yapılmıştır.
Mevcut Durum Analizi	Yapılan mevcut durum değerlendirmesi çerçevesinde belediye tehlikeler, tehlikeye maruziyet ve zarar görülebilirlik anlamında, afet risklerine veya afet sonrası duruma dair ihtiyaçlara dair açık/net/doğrudan değerlendirmelerde bulunulmuştur.
Söylem ve Yaklaşım	Başkanın stratejik plan sunuş/önsöz yazısında deprem/afet/dayanıklılık olgusu ifade edilmiştir.
Söylem ve Yaklaşım	Belediyenin misyonunda afetler bağlamında dayanıklılık olgusu doğrudan ifade edilmiştir.
Söylem ve Yaklaşım	Belediyenin misyonunda afetler bağlamında dayanıklılık olgusu dolaylı olarak ifade edilmiştir.
Söylem ve Yaklaşım	Belediyenin vizyonunda afetler bağlamında dayanıklılık olgusu doğrudan ifade edilmiştir.
Söylem ve Yaklaşım	Belediyenin vizyonunda afetler bağlamında dayanıklılık olgusu dolaylı olarak ifade edilmiştir.
Söylem ve Yaklaşım	Belediyenin yönetim ilkelerinde/ temel değerlerinde dayanıklılık/yaşam hakkı/afet yönetimine dair doğrudan bir atıf vardır.

Söylem ve Yaklaşım	Belediyenin yönetim ilkelerinde/ temel değerlerinde dayanıklılık/yaşam hakkı/afet yönetimine dair dolaylı olarak bir atıf vardır.
Stratejik Amaç ve Hedefler	Girişte ayrıca verilmişse Temel Performans Göstergelerinde afet riskleri/dayanıklılık konusunda bir gösterge bulunmaktadır.
Stratejik Amaç ve Hedefler	2015-2019 Stratejik Planında Stratejik Amaçlarda afet/depreme /dayanıklılıkla ilgili bir amaç/hedef vardır.
Stratejik Amaç ve Hedefler	Mevcut stratejik planın önceki stratejik plan değerlendirme bölümünde afet yönetimi ve risk azaltımı ile ilgili stratejik amaçlara/hedeflere dair doğrudan bir atıf yapılmıştır.
Stratejik Amaç ve Hedefler	Önceki stratejik plan döneminde afet yönetimi ile ilgili hedefler varsa, hedeflerin ne ölçüde gerçekleştirildiğine dair bir değerlendirme yapılmıştır.
Stratejik Amaç ve Hedefler	Belediye 2020-2024 dönemi için deprem/afet yönetimi/dayanıklılık alanında açık/net/doğrudan stratejik amaç belirlemiştir.
Stratejik Amaç ve Hedefler	Belediye 2020-2024 dönemi için deprem/afet yönetimi/dayanıklılık alanında dolaylı stratejik amaçlar belirlemiştir.
Stratejik Amaç ve Hedefler	Belediye 2020-2024 dönemi için deprem/afet yönetimi/dayanıklılık alanında stratejik hedef belirlemiştir.
Stratejik Amaç ve Hedefler	Belediye 2020-2024 dönemi için afet esnasında acil durum ve müdahaleye dair faaliyetler belirlemiştir.
Stratejik Amaç ve Hedefler	Belediye 2020-2024 dönemi için afet risklerini önleyici/azaltıcı faaliyetler belirlemiştir.
Stratejik Amaç ve Hedefler	Belediye 2020-2024 dönemi için afet sonrası koordinasyon, işbirliği, iyileşme, toparlanma ile ilgili faaliyetler belirlemiştir.
Stratejik Amaç ve Hedefler	Belediye 2020-2024 dönemi için deprem/afet yönetimi/dayanıklılık alanında faaliyetlerini ölçmek için kilit performans göstergeleri belirlemiştir.
Katılımcılık ve İşbirlikleri	Stratejik plan katılımcı şekilde (atölye, çalıtay, odak grup ve mahalle toplantısı vb.) hazırlandığı açıklanmıştır.
Katılımcılık ve İşbirlikleri	Stratejik plan katılım sürecinde yer alan dış paydaşların detaylı listesi açıklanmıştır.
Katılımcılık ve İşbirlikleri	Stratejik plan katılım sürecinde yer alan dış paydaşların görüşleri açıklanmıştır.

İdari ve Mali Kapasite	Acil eylem durum planı vardır.
İdari ve Mali Kapasite	Afet yönetimini odağında çalışan birim / müdürlük vardır.
İdari ve Mali Kapasite	Afet ile ilgili birimin görevi/sorumlulukları ile ilgili yönetmelik vardır / websitesinde paylaşılmıştır.
İdari ve Mali Kapasite	Belediye bünyesinde kriz koordinasyon masası kurulmuştur.
İdari ve Mali Kapasite	Belediye bünyesinde Acil Müdahale / Arama Kurtarma ekibi kurulmuştur.
İdari ve Mali Kapasite	Belediyenin afet yönetimiyle / hazırlık çalışmaları / halkı bilgilendirme ile ilgili ayrı bir web sayfası / sekmesi vardır.
İdari ve Mali Kapasite	Belediye meclisinde bulunan deprem/afet komisyon kararları web sitesinde paylaşılmıştır.
İdari ve Mali Kapasite	Belediye 2020-2024 dönemi için deprem/afet yönetimi/dayanıklılık alanında faaliyetleri için bütçe tahsis etmiştir.

MSGSU

Açık Bilim Sanat Arşivi

KAYNAKÇA

- AFAD (2024). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü. Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> Erişim tarihi: 17.04.2024
- AFAD ve T.C. İstanbul Valiliği (2021). İstanbul İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP). https://istanbul.afad.gov.tr/kurumlar/istanbul.afad/PDF-Dosyalar/irap_istanbul.pdf. Erişim tarihi: 25.07.2024
- Alexander, D. E. (2013). Resilience and disaster risk reduction: An etymological journey. *Natural Hazards and Earth System Sciences*, 13 (11), 2707-2716.
- Genç, F. N. (2007). Türkiye’de Doğal Afetler ve Doğal Afetlerde Risk Yönetimi. *Stratejik Araştırmalar Dergisi* 9, 201-226.
- Holling, C. S. (1973). Resilience And Stability Of Ecological Systems. *Annual Review Of Ecology And Systematics*, 4(1), 1-2.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ve Boğaziçi Üniversitesi (2020). *İstanbul İli Olası Deprem Kayıp Tahminlerinin Güncellenmesi Projesi*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü, İstanbul.
- Meerow, S., Newell, J. P., & Stults, M. (2016). Defining urban resilience: A review. *Landscape and Urban Planning*, 147, 38-49.
- Özşahin, E. (2013). Türkiye’de yaşanmış (1970-2012) doğal afetler üzerine bir değerlendirme. 2. *Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı*, 25-27.
- Tekeli, İ. (2023). Antakya’nın Deprem Sonrası Kent Planlaması İçin Bir Strateji Önerisi. *Sketch: Journal of City and Regional Planning*, 5(01), 96-105.
- Tezer, A. (2012). “Kentsel Dirençlilik-Dayanıklılık”. İçinde Melih Ersoy(Ed.) *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük*. 221-223. İstanbul: Ninova Yayınları.
- United Nations Department of Humanitarian Affairs. (1992). *Internationally Agreed Glossary of Basic Terms Related to Disaster Management*, Cenevre.
- Yaman Galantini, Z.D. (2018). *Urban Resilience as a Policy Paradigm for Sustainable Urban Planning and Urban Development: The Case of Istanbul* [Doktora Tezi], İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yüksel, K. U., & KARAÇOR, E. (2021). Afet Riskleri ile İlgili Kentsel Dayanıklılık Çalışmalarının Yöntemsel Olarak İncelenmesi. *İdealkent*, 12(34), 1531-1558.